

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดจากเอกสาร และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง
จึงนำเสนอดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระ การ
เรียนรู้ภาษาไทย
2. แนวคิดเกี่ยวกับการอ่าน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเขียน
5. แนวคิดเกี่ยวกับนิทาน
6. การหาประสิทธิภาพของหนังสือนิทาน
7. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
8. การวัดพัฒนาการ
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ
(2552: 12) ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ไว้ดังนี้

1.1 สาระการเรียนรู้

ที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหา
ในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

ที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวใน
รูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่าง มีประสิทธิภาพ

ที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกลงในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

1.2 มาตรฐานและตัวชี้วัดภาษาไทยชั้น ป. 4

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.4	1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้ถูกต้อง 2. อธิบายความหมายของคำ ประโยค และสำนวนจากเรื่องที่อ่าน	● การอ่านออกเสียงและการบอกความหมายของบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองที่ประกอบด้วย - คำที่มี ร ล เป็นพยัญชนะต้น - คำที่มีพยัญชนะควบกล้ำ - คำที่มีอักษรนำ - คำประสม - อักษรย่อและเครื่องหมายวรรคตอน - ประโยคที่มีสำนวนเป็นคำพังเพย สุภาษิต ปริศนาคำทาย และเครื่องหมายวรรคตอน ● การอ่านบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะ
	3. อ่านเรื่องสั้นๆ ตามเวลาที่กำหนดและตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน 4. แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน 5. คาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่านโดยระบุเหตุผลประกอบ 6. สรุปความรู้และข้อคิดจากเรื่องที่อ่านเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ๗. อ่านหนังสือที่มีคุณค่าตามความสนใจอย่างสม่ำเสมอและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ๘. มีมารยาทในการอ่าน	● การอ่านจับใจความจากสื่อต่างๆ เช่น - เรื่องสั้น ๆ - เรื่องเล่าจากประสบการณ์ - นิทานชาดก - บทความ - บทโฆษณา - งานเขียนประเภทโน้มน้าวใจ - ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน - สารคดีและบันเทิงคดี ● การอ่านหนังสือตามความสนใจ เช่น - หนังสือที่นักเรียนสนใจและเหมาะสมกับวัย - หนังสือที่ครูและนักเรียนกำหนดร่วมกัน ● มารยาทในการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.4	1. คัดลายมือตัวเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด บรรจง 2. เขียนสื่อสารโดยใช้คำได้ถูกต้องชัดเจน และเหมาะสม 3. เขียนแผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิดเพื่อใช้พัฒนางานเขียน 4. เขียนย่อความจากเรื่องสั้นๆ	● การคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัดตามรูปแบบการเขียนตัวอักษรไทย ● การเขียนสื่อสาร เช่น - คำขวัญ - คำแนะนำ ● การนำแผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิดไปพัฒนางานเขียน ● การเขียนย่อความจากสื่อต่างๆ เช่น นิทาน ความเรียงประเภทต่างๆ ประกาศ จดหมาย คำสอน
	5. เขียนจดหมายถึงเพื่อนและบิดามารดา 6. เขียนบันทึกและเขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า 7. เขียนเรื่องตามจินตนาการ 8. มีมารยาทในการเขียน	● การเขียนจดหมายถึงเพื่อนและบิดามารดา ● การเขียนบันทึกและเขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า ● การเขียนเรื่องตามจินตนาการ ● มารยาทในการเขียน

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกลงในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.4	1. จำแนกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู 2. พุทธสรุปความจากการฟังและดู 3. พุทธแสดงความรู้ ความคิดเห็น และความรู้สึกลงเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู 4. ตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู 5. รายงานเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดู และการสนทนา 6. มีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด	● การจำแนกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู ในชีวิตประจำวัน ● การจับใจความ และการพูดแสดงความรู้ ความคิดในเรื่องที่ฟังและดู จากสื่อต่างๆ เช่น - เรื่องเล่า - บทความสั้นๆ - ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน - โฆษณา - สื่ออิเล็กทรอนิกส์ - เรื่องราวจากบทเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ● การรายงาน เช่น - การพูดลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงาน - การพูดลำดับเหตุการณ์ ● มารยาทในการฟัง การดู และการพูด

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.4	1. สะกศคำและบอกความหมายของคำในบริบทต่างๆ	● คำในแม่ ก กา ● มาตราตัวสะกด ● การผันอักษร ● คำเป็นคำตาย ● คำพ้อง
	2. ระบุชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค	● ชนิดของคำ ได้แก่ - คำนาม - คำสรรพนาม - คำกริยา - คำวิเศษณ์
	3. ใช้พจนานุกรมค้นหาความหมายของคำ	● การใช้พจนานุกรม
	4. แต่งประโยคได้ถูกต้องตามหลักภาษา	● ประโยคสามัญ - ส่วนประกอบของประโยค - ประโยค ๒ ส่วน - ประโยค ๓ ส่วน
	5. แต่งบทร้อยกรองและคำขวัญ	● กลอนสี่ ● คำขวัญ
	6. บอกความหมายของสำนวน	● สำนวนที่เป็นคำพังเพยและสุภาษิต
	7. เปรียบเทียบภาษาไทยมาตรฐานกับภาษาถิ่นได้	● ภาษาไทยมาตรฐาน ● ภาษาถิ่น

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ที่ 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.4	1. ระบุข้อคิดจากนิทานพื้นบ้านหรือนิทานคติธรรม 2. อธิบายข้อคิดจากการอ่านเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง 3. ร้องเพลงพื้นบ้าน 4. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ	● วรรณคดีและวรรณกรรม เช่น - นิทานพื้นบ้าน - นิทานคติธรรม - เพลงพื้นบ้าน - วรรณคดีและวรรณกรรมในบทเรียนและตามความสนใจ ● เพลงพื้นบ้าน ● บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า - บทอาขยานตามที่กำหนด - บทร้อยกรองตามความสนใจ

สรุปในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำสาระการอ่านและการเขียน สรุปใจความสำคัญมาใช้เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง

1.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ

1.3.1 รักษา ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ ชำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย ศรัทธา ยึดมั่นในศาสนา และ เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

ผู้ที่รักษา ศาสน์ กษัตริย์ คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ มีความสามัคคีปรองดอง ภูมิใจ เชิดชูความเป็นชาติไทย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

1.3.2 ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ

ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต คือ ผู้ที่ประพฤติตรงตามความเป็นจริงทั้งทางกาย วาจา ใจ และยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด

1.3.3 มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม

ผู้ที่มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของ ครอบครัว โรงเรียน และสังคม เป็นปกติวิสัย ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

1.3.4 ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

ผู้ที่ใฝ่เรียนรู้ คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรม แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด เผยแพร่ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.3.5 อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ผู้ที่อยู่อย่างพอเพียง คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตอย่างประมาณตน มีเหตุผล รอบคอบ ระมัดระวัง อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ มีการวางแผนป้องกันความเสี่ยงและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

1.3.6 มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำหน้าที่การงาน ด้วยความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

ผู้ที่มุ่งมั่นในการทำงาน คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเพียรพยายาม ทุ่เมกกำลังกาย กำลังใจ ในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วง ตามเป้าหมายที่กำหนดและมีความภาคภูมิใจในผลงาน

1.3.7 รักความเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ผู้ที่รักความเป็นไทย คือ ผู้ที่มีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ชื่นชม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย มีความกตัญญูกตเวที ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารอย่างถูกต้องเหมาะสม

1.3.8 มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน

ผู้ที่มีจิตสาธารณะ คือ ผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยร่างกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการมาเรียบเรียงเป็นส่วนประกอบในหนังสือนิทาน

1.4 คุณภาพผู้เรียน

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

- 1) อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง อธิบายความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยของคำ ประโยค ข้อความ สำนวนโวหาร จากเรื่องที่อ่าน เข้าใจคำแนะนำ คำอธิบายในคู่มือต่างๆ แยกแยะข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริง รวมทั้งจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและนำความรู้ ความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตได้ มีมารยาทและมีนิสัยรักการอ่าน และเห็นคุณค่าสิ่งที่อ่าน
- 2) มีทักษะในการคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด เขียนสะกดคำ แต่งประโยคและเขียนข้อความ ตลอดจนเขียนสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำชัดเจนเหมาะสม ใช้แผนภาพ โครงเรื่องและแผนภาพความคิด เพื่อพัฒนางานเขียน เขียนเรียงความ ข้อความ จดหมายส่วนตัว กรอกแบบรายการต่างๆ เขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น เขียนเรื่องตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ และมีมารยาทในการเขียน
- 3) พูดยุคแสดงความรู้ ความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู เล่าเรื่องย่อหรือสรุปจากเรื่องที่ฟังและดู ตั้งคำถาม ตอบคำถามจากเรื่องที่ฟังและดู รวมทั้งประเมินความน่าเชื่อถือจากการฟังและดู โฆษณาอย่างมีเหตุผล พูดยุคตามลำดับขั้นตอนเรื่องต่างๆ อย่างชัดเจน พูดยุคงานหรือประเด็นสั้นกว่าจาก การฟัง การดู การสนทนา และพูดยุคโน้มน้าวได้อย่างมีเหตุผล รวมทั้งมีมารยาทในการดูและพูด
- 4) สะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ สำนวน คำพังเพยและสุภาษิต รู้และเข้าใจชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค ชนิดของประโยค และคำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ใช้ คำราชาศัพท์และคำสุภาพได้อย่างเหมาะสม แต่งประโยค แต่งบทร้อยกรอง ประเภทกลอนสี่ กลอนสุภาพ และกาพย์ยานี ๑๑

5) เข้าใจและเห็นคุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน เล่านิทานพื้นบ้าน ร้องเพลงพื้นบ้านของท้องถิ่น นำข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดได้

2. แนวคิดเกี่ยวกับการอ่าน

2.1 ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต เพราะมนุษย์ต้องใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ การติดตามข่าวสาร การดำเนินชีวิตประจำวันล้วนเกี่ยวข้องกับการอ่านทั้งสิ้น ซึ่งทุกคนจะต้องฝึกฝนและพัฒนาการอ่านของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้มีผู้ให้ความหมายของการอ่านไว้หลายลักษณะ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (2546: 1364) ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า “อ่าน หมายถึง การว่าตามตัวหนังสือ สังเกตหรือพิจารณาดูเพื่อให้เข้าใจ”

ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์ (2544: 3) ได้ให้ความหมายว่า “การอ่านมิใช่แต่เพียงการอ่านออกเสียงตามตัวอักษรอย่างเดียว การอ่านเป็นกระบวนการถ่ายทอดความหมายจากตัวอักษรออกมาเป็นความคิด และจากความคิดที่ได้อ่านผสมผสานกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่เป็นเครื่องช่วยพิจารณาตัดสินใจนำแนวคิดที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ต่อไป

พนิตนันท์ บุญพามี (2542: 1) ให้ความหมายว่า การอ่าน หมายถึง การเข้าใจความหมายของคำ สัญลักษณ์ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งมนุษย์สามารถรับรู้แล้วแปลความหมายออกมาได้ ถ้าอ่านไม่เข้าใจจะถือว่าเป็นการอ่านโดยแท้จริงไม่ได้ เนื่องจากการสื่อสารระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ฐาปะนีย์ นาครทรรพ และคนอื่น ๆ (2547: 41) อธิบายว่า การอ่าน หมายถึง การแปลความหมายของอักษรที่อ่านออกมาเป็นความรู้ ความคิด ทำให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านตรงกับเรื่องราวที่ผู้เขียนเขียน ผู้อ่านสามารถนำความรู้ ความคิดหรือสาระจากเรื่องราวที่อ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2540: 9) กล่าวถึงการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการ ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าใจความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยค และข้อความ ดังนั้นในการสอนอ่านจึงจำเป็นต้องให้นักเรียนเข้าใจและรับรู้ความหมายของคำก่อน เพื่อจะนำไปสู่ความเข้าใจ ในการอ่านเรื่องราวต่าง ๆ ได้ การอ่านที่ดีจะต้องให้นักเรียนมีจุดมุ่งหมายว่าต้องการ

อ่านเพื่ออะไร และครูจะต้องมีเป้าหมายในการสอนว่า ต้องการให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การอ่านทางด้านใดบ้าง ซึ่งจะเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก นอกจากนั้นการอ่านของนักเรียนจะ ประสบความสำเร็จหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนได้แก่ สภาพแวดล้อมทางบ้านและโรงเรียนที่ีจะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จไปแล้วครั้งหนึ่งเมื่อ บวกกับสภาพความพร้อมทางด้านร่างกาย และสติปัญญาแล้วนักเรียนก็จะมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่าน ตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

เปลื้อง ณ นคร (2544) กล่าวว่า การอ่านเป็นการถ่ายทอดความคิด จากหนังสือ ของผู้ประพันธ์ไปยังผู้อ่าน ผู้ประพันธ์ต้องการให้ผู้อ่านได้ใช้ความคิด ความรู้สึกของตนสามารถ ตีความของหนังสือได้

จากความหมายของการอ่านที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการ แปลสัญลักษณ์จากตัวหนังสือเพื่อถ่ายทอดความคิดจากผู้เขียนถึงผู้อ่าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เรื่องราว ที่อ่านได้ตรงกับเรื่องราวที่ผู้เขียนเขียน และผู้อ่านสามารถนำความรู้ ความคิดหรือสาระ จากเรื่องราวที่อ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

2.2 ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน เนื่องจากสังคมปัจจุบันนี้เป็นสังคมแห่งข้อมูลข่าวสาร การอ่านช่วยพัฒนาสติปัญญาของผู้อ่าน ช่วย ให้ผู้อ่านเป็นคนรอบรู้และทันต่อเหตุการณ์เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการแสวงหา ความรู้ เป็นสิ่งที่ส่งเสริมความคิดอ่านและความฉลาดรอบรู้

พวงพกา สุตฤทธิ์ (2545: 10) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า การอ่านเป็น กระบวนการในทางสื่อความหมายระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน โดยการแปลสัญลักษณ์ออกมาเป็น ความหมายที่ตรงกันว่า ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านทราบเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง และสิ่งที่สำคัญที่สุดก็ คือ ผู้อ่านจะต้องเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน

สนิธ สัตโยภาส (2545: 93-94) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่าน ช่วยให้อ่านได้รับความรู้ มีความรอบรู้ไม่แคบอยู่เฉพาะเรื่อง รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของ สังคม ช่วยให้เกิดความคิดและช่วยขกสติปัญญาให้สูงขึ้น การอ่านมีส่วนช่วยให้มีความก้าวหน้าใน อาชีพ พัฒนาบุคลิกภาพตลอดจนช่วยให้อ่านมีแนวทางการแก้ปัญหาในใจ สร้างความจรรโลงใจ และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

เสนีย์ วิลาวรรณ (2546: 132) ได้อธิบายความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่าน เป็นพฤติกรรมการรับสารที่มีความสำคัญ ในปัจจุบันสารที่เป็นความรู้ ข้อมูลข่าวสารงานเขียน

เชิงสร้างสรรค์ ส่วนมากมักตีพิมพ์เผยแพร่ ถึงแม้จะนำเสนอด้วยการพูด หรืออ่านผ่านสื่อต่างๆ มาก่อนมักตีพิมพ์เก็บไว้เป็นหลักฐานในภายหลัง

จะปะนีย นาคทรพร และคนอื่น ๆ (2547: 41) ได้อธิบายความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นสิ่งจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนในสังคมที่เจริญแล้ว เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้มนุษย์ได้รับความรู้ ความคิด รวมทั้งความเพลิดเพลินใจ

จากความสำคัญของการอ่านที่ได้กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า การอ่านเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต ทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้ รู้ทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม ทั้งยังสามารถยกระดับทางสติปัญญาให้สูงขึ้นและยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการประสบความสำเร็จชีวิต

2.3 กระบวนการอ่าน

วรรณ โสมประยูร (2542: 123) ได้กล่าวถึงกระบวนการ การอ่านไว้ว่า “ลักษณะกระบวนการอ่านเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างภาษาเขียน เสี่ยงกับการรับรู้ ระหว่างตา กับประสาทตา ส่งไปยังสมองถึงสิ่งที่อ่านแล้วจึงแปลความจากสิ่งที่ได้รับรู้นั้น ๆ และสามารถสื่อความหมายได้ตามต้องการ”

ถนอมวงศ์ ล้ำยอดมรรคผล (2543: 49-74) ได้สรุปถึงกระบวนการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการสื่อสารของมนุษย์ ด้วยการส่งสารและรับสารซึ่งใช้การคิดที่เป็นกระบวนการทางสมองมาแปรเปลี่ยนสาร แต่การรับสารโดยการอ่าน เป็นวิธีที่ยากซึ่งจะต้องเข้าใจกระบวนการอ่านจึงจะทำให้เกิดความรู้จากเรื่องที่อ่านได้

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542: 20-22) กล่าวถึงกระบวนการอ่านไว้ว่า การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพนั้นผู้อ่านจะต้องอ่านเนื้อเรื่องคร่าว ๆ อ่านดูแนวทางการคิดของผู้เขียน อ่านเฉพาะบางข้อความที่สำคัญและอ่านละเอียดเมื่อสนใจที่จะค้นคว้า เมื่อสนใจเนื้อหาเรื่องเดียวกันควรอ่านหลายเล่มเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์เนื้อหา โดยนำความรู้เดิมมาเติมรวมกับความรู้ใหม่ที่ได้จากการอ่านและสามารถสร้างงานใหม่ขึ้นได้

สรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการสื่อสารของมนุษย์ ด้วยการส่งสารและรับสาร เป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างภาษาเขียน เสี่ยงกับการรับรู้ ระหว่างตากับประสาทตา ส่งไปยังสมองถึงสิ่งที่อ่านแล้วจึงแปลความจากสิ่งที่ได้รับรู้

2.4 ความสามารถในการอ่าน

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542: 30-32) กล่าวถึงความสามารถในการอ่านว่า ผู้อ่านจะต้องอ่านเป็น หมายถึงอ่านอย่างถูกต้อง อ่านได้รวดเร็ว สามารถจับใจความสำคัญได้มีวิจารณญาณในการอ่าน สามารถวิเคราะห์วิจารณ์ข้อคิดเห็นที่ดีมีเหตุผล สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน และเป็นประโยชน์ในการศึกษาเล่าเรียน

ความสามารถในการอ่าน ประกอบด้วย

1. อ่านได้อย่างถูกต้อง ตามตัวสะกดการันต์ อ่านออกเสียงถูกต้องตามหลักการอ่านและการแยกคำ
2. อ่านได้รวดเร็ว
3. เข้าใจเรื่องที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว จับใจ ถูกต้อง
4. จับใจความสำคัญได้
5. มีวิจารณ์ขณะในการอ่าน อ่านแล้วสามารถแยกข้อคิดเห็นออกจากข้อเท็จจริงได้จากข้อความที่ผู้เขียนได้แสดงข้อคิดเห็นไว้ด้วย และสามารถตีความได้อย่างถูกต้อง
6. อ่านแล้วเกิดความคิดสร้างสรรค์ ในแนวการเขียนสำนวนและรูปแบบรวมทั้งศิลปะการประพันธ์
7. อ่านแล้วสามารถสังเคราะห์ได้ เช่น นำความรู้เก่ามาหลอมรวมกับความรู้ใหม่เกิดแนวความคิดใหม่ขึ้นมา
8. อ่านแล้วสามารถแสดงความคิดเห็น ประเมินค่า สิ่งที่ตนอ่านได้อย่างเที่ยงธรรมโดยวิเคราะห์ วิเคราะห์ กลวิธีเขียนหรือแนวเขียน ของงานเขียนนั้น ได้อย่างถูกต้องหลักวิชาการ
9. อ่านโดยการกวาดสายตาให้กว้าง และอ่านโดยกวาดสายตาอย่างรวดเร็ว เช่น อ่านข่าว พาดหัวข่าว คั่นคำศัพท์ และสารบัญ เป็นต้น
10. มีสมาธิในการอ่าน
11. อ่านเร็วเพื่อเลือกหยิบความ เช่น อาจอ่านข้ามคำ เลือกอ่านหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อยๆ ฯลฯ
12. อ่านแล้วได้ความรู้ จดจำได้ และเข้าใจความหมายอย่างถูกต้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาเล่าเรียน และในชีวิตประจำวันได้ทั้งการพูด เขียน และปฏิบัติ
13. อ่านแล้วสามารถอธิบายได้และปฏิบัติตามขั้นตอนที่อธิบายไว้ในหนังสือได้
14. อ่านแล้วสามารถตอบคำถามจากหนังสือที่อ่านได้
15. อ่านแล้วสามารถสรุปได้
16. อ่านแล้วรู้จักบันทึกไว้
17. รู้จักใช้ส่วนต่าง ๆ ของหนังสือ เพื่อที่จะได้อ่านหัวข้อและเข้าใจเนื้อเรื่องได้อย่างรวดเร็ว ไม่เสียเวลา
18. ไม่มีนิสัยเสียในการอ่าน ซึ่งทำให้อ่านช้า เช่น ลอยหน้าเวลาอ่าน ทำปากขมขมเวลาอ่านในใจ ใช้มือแตะน้ำลายเวลาเปิดหนังสือ อ่านย้อนกลับไปกลับมา เป็นต้น

19. สามารถอ่านได้ทั้ง 2 ลักษณะ คือ การอ่านออกเสียง และการอ่านในใจผู้ที่อ่านเป็นสามารถอ่านในใจได้อย่างรวดเร็ว และถ้าอ่านออกเสียงจะสามารถอ่านออกเสียงได้ถูกต้องตามอักขระวิธี

จากข้อความข้างต้นพอสรุปความหมายของความสามารถในการอ่านได้ว่า ความเชี่ยวชาญ ในการอ่านเรื่องราวและเอกสารต่าง ๆ ทั้งการอ่านออกเสียงและการอ่านในใจได้อย่างถูกต้องเข้าใจ อ่านได้อย่างรวดเร็ว สามารถจับใจความสำคัญ แสดงความคิดเห็น ตอบคำถาม จากเรื่องที่อ่านและนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

2.5 การสอนอ่าน

สุวรรณิ ยะหะกร (2548: 88-89) กล่าวว่า การอ่านถือเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้ ผู้สอนจึงต้องรู้หลักการสอนอ่าน ดังนี้

1. สอนอ่านเป็นคำก่อนสอนอ่านเป็นประโยค การสอนอ่านคำ ต้องสอนอ่านแจกลูกสะกดคำก่อน เช่น คำว่า กา เวลาสอนอ่าน อ่านว่า กอ-อา กา และในเวลาสอนสามารถสอนสอดแทรกทักษะกระบวนการต่าง ๆ เช่น การให้ผู้เรียนสังเกตการณ์ออกเสียงคำชนิดต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กัน

2. สอนอ่านจับใจความสำคัญ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ ได้แก่ สร้างประสบการณ์พื้นฐานก่อนอ่าน เช่น สนทนาเกี่ยวกับภาพหรือให้อ่านทำความเข้าใจคำยากในเรื่องที่จะอ่านก่อน จากนั้นเป็นขั้นอ่านซึ่งอ่านแล้วผู้เรียนต้องสามารถตอบคำถามหรือจับประเด็นสำคัญของเรื่องได้อย่างน้อยจับความได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม

3. สอนอ่านคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ สามารถสอนได้โดยผู้สอนให้ผู้เรียนได้ฟังการอ่านคำประพันธ์ที่ถูกต้องจากผู้สอนหรือจากสื่อแถบบันทึกต่าง ๆ และให้สังเกตจังหวะการอ่านลีลาการอ่าน แล้วฝึกฝนการอ่านด้วยตนเองให้ถูกต้อง

4. สอนอ่านวิเคราะห์ เมื่อผู้สอนให้ผู้เรียนอ่านสิ่งใด ควรกำหนดประเด็นที่จะให้วิเคราะห์อย่างชัดเจนก่อน เช่น เมื่ออ่านเรื่อง...แล้วจงวิเคราะห์การกระทำของตัวละคร ในเวลาสอนผู้สอนให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้ตัวละครต้องทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ โดยวิเคราะห์จากคำพูด ความคิด พฤติกรรมของตัวละครและปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมที่แฝงอยู่ในเรื่อง

สรุปหลักในการสอนอ่านมีขั้นตอนดังนี้ คือ สร้างความสนใจ แจกจุดประสงค์ ทบทวนความรู้เดิม ใช้สื่อกระตุ้น ให้แนวทางการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ ให้ข้อมูลย้อนกลับ ประเมินค่าการปฏิบัติ ส่งเสริมความแม่นยำโดยการสรุปย่อ

กรณีการ พวงเกษม (2535: 68-69) กล่าวว่า การสอนอ่านมี 2 ลักษณะ คือ การอ่านออกเสียง และการอ่านในใจ ซึ่งการอ่านออกเสียงนั้นจะใช้ตั้งแต่เด็กเริ่มเรียน ให้เด็กรู้จักอ่านคำต่างๆ เมื่ออ่านเป็นคำแล้ว อ่านเป็นประโยคและอ่านเป็นย่อหน้า อ่านเป็นเรื่อง ๆ ส่วนการอ่านในใจจะใช้เมื่อเด็กเริ่มอ่านออกเสียงได้แล้ว รู้จักความหมายของคำ สามารถอ่านเป็นข้อความยาว ๆ ได้แล้ว ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การอ่านออกเสียง ในการอ่านออกเสียงทั้งร้อยแก้วและบทร้อยกรอง ครูผู้สอนควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- 1) อ่านชัดเจนฝึกอ่านออกเสียงพยางค์ทุกตัวให้ชัดเจน โดยเฉพาะการออกเสียงตัว ร ล และคำควบกล้ำ ร ล ว เป็นต้น
- 2) อ่านถูกต้อง สามารถอ่านได้ถูกต้องตามอักขระวิธีของไทย
- 3) อ่านคล่อง รู้จักการกวาดสายตาล่วงหน้าไปก่อน และออกเสียงตามภายหลังเพื่อให้อ่านข้อความได้ต่อเนื่อง
- 4) การเว้นจังหวะและวรรคตอนที่ถูกต้อง รู้จักการเน้นคำและแบ่งวรรคตอน
- 5) น้ำเสียงแสดงอารมณ์ตามเนื้อเรื่อง เป็นคำพูดหรือบรรยาย
- 6) ท่าทางในการอ่าน เน้นการจับหนังสือที่ถูกต้อง การวางระยะห่างจากสายตา ในการอ่านออกเสียง ถ้านักเรียนอ่านไม่ถูกต้อง ครูจะต้องให้ฝึกอ่านซ้ำ แก้ไขข้อบกพร่องทันที

2. การสอนอ่านในใจ ทักษะการอ่านในใจเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของการอ่าน เพราะเป็นการอ่านที่ใช้ในชีวิตประจำวัน การอ่านในใจมีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกความเข้าใจ ฝึกการเก็บใจความสำคัญ ฝึกการใช้วิจารณญาณในการอ่าน ฝึกความเร็วในการอ่าน และฝึกนิสัยในการอ่าน การฝึกอ่านในใจเริ่มด้วยการเน้นลักษณะการอ่านในใจที่ดี การใช้สายตา กิริยาท่าทาง การมีสมาธิ และความตั้งใจในการอ่าน การอ่านในใจนักเรียนไม่ทำปากขมุบขมิบ ไม่ใช้มือหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งไม่ควรหยุดอ่านระหว่างเรื่อง เพราะจะทำให้ความเข้าใจไม่ต่อเนื่อง ตอนใดที่อ่านแล้วไม่เข้าใจให้อ่านซ้ำ เมื่ออ่านจบลองตั้งคำถามในสิ่งที่ตนเองอ่าน เพื่อจะได้ทราบว่าอ่านแล้วเข้าใจหรือไม่ โดยใช้คำถามเกี่ยวกับใคร ทำอะไร เหตุใด ถ้าตั้งคำถาม ถามแล้วตอบไม่ได้ให้ย้อนกลับไปอ่านใหม่อีกครั้ง แล้วอาจเขียนบันทึกเรียบเรียงใจความสำคัญเรื่องที่อ่านด้วยตนเอง

2.6 การวัดและประเมินผลการอ่าน

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2540: 13-14) ได้กล่าวว่า การวัดและประเมินผลความสามารถในการอ่านภาษาไทยแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. วัดพื้นฐานการอ่านของนักเรียน เพื่อครูจะได้จัดเตรียมแผนการสอนให้เหมาะสมกับระดับความสามารถที่แท้จริงของผู้อ่านต่อไป เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบทดสอบแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจและแบบสังเกต ครูจะใช้ทั้งหมดหรือเลือกใช้อย่างใดก็ได้ การวัดในลักษณะนี้ครูจะใช้ก่อนเริ่มต้นสอน ผลที่ได้จากการวัดจะใช้ในการเตรียม อุปกรณ์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อและวิธีการวัด เพื่อประโยชน์ในการเรียนบทเรียนใหม่ที่จะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการอ่าน

2. วัดระหว่างเรียน เพื่อนำผลมาปรับปรุงการสอนอ่าน เครื่องมือที่ใช้มีแบบสอบถาม แบบสังเกตและแบบเจตคติ ซึ่งครูอาจใช้ทั้งหมดหรือเลือกใช้เป็นบางชนิดเพื่อวัดให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

3. วัดเพื่อวิเคราะห์จุดบกพร่องในการอ่าน ซึ่งเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องการจะวัด เช่น จำ เข้าใจ นำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ครูหรือผู้วัดจะใช้เครื่องมือวัดเฉพาะวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ เพื่อค้นหาข้อบกพร่องในการอ่านแล้วนำผลมาใช้ออกกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมการอ่านต่อไป

4. วัดปลายภาค เพื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านหลังจากผ่าน กระบวนการของการฝึกฝนมาครบระยะตามที่ต้องการ เครื่องมือที่ใช้วัดได้แก่ แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินค่า ผลที่ได้จะนำมาประเมินการอ่านที่ผู้อ่านหรือนักเรียนได้รับการฝึกฝนมา

ฐาปะนีย์ นาครทรรพ (2545:93) ได้เสนอแนวการวัดและประเมินผลการอ่าน ไว้ว่า การวัดผลการอ่านนั้นผู้สอนควรหาบทอ่านที่มีความยากง่ายกับระดับที่ใช้สอนในชั้นเรียน ให้อ่าน แล้วดำเนินการตั้งคำถามเพื่อความเข้าใจ และสังเกตความสนใจในการอ่านของนักเรียน

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2540 : 148-150) ได้เสนอแนวการวัดและประเมินผลการอ่าน โดยใช้วิธีวัดผลด้วยการให้ผู้อ่านที่ตอบคำถามหรือเล่าเรื่องที่อ่านได้อย่างถูกต้อง ร้อยละ 90-100 มีความสามารถในการอ่านอยู่ในระดับ 1 ผู้อ่านตอบคำถามหรือเล่าเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง ร้อยละ 75-89 มีความสามารถอยู่ในระดับ 2 ส่วนผู้อ่านที่ตอบคำถามหรือเล่าเรื่องที่อ่านได้ถูกต้องต่ำกว่า ร้อยละ 75 แสดงว่ายังมีข้อบกพร่องในการอ่าน

ชูศรี ดังพงศ์ (2546 : 52-54) ได้สรุปการพัฒนาความสามารถในการอ่านสรุปความด้วยการกำหนดเกณฑ์คุณภาพ ดังนี้

ระดับที่ 1 จำแนกและสรุปข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนดให้

ระดับที่ 2 จำแนกเปรียบเทียบ และสรุปข้อมูลโดยปรับปรุงเกณฑ์ให้เหมาะสม

ระดับที่ 3 วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วจำแนก เปรียบเทียบข้อมูล โดยใช้เกณฑ์ที่หลากหลาย สรุปรวมเป็นความคิดรวบยอด

ระดับที่ 4 นำเสนอข้อมูลของผู้อื่นมาใช้ในการพัฒนาจำแนก เปรียบเทียบข้อมูล สามารถสรุปผลได้อย่างละเอียด

ระดับที่ 5 ออกแบบวิธีการจำแนกข้อมูล แล้วเลือกรูปแบบจนได้ข้อสรุปนำเสนอ เป็นภาพรวมของความคิดรวบยอดที่ชัดเจน

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2544: 21-22) ได้นำวัตถุประสงค์ทางการศึกษาตามแนวคิดของ Bloom มาปรับให้เป็นวัตถุประสงค์ของการพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อประเมินด้านความรู้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความรู้ (Knowledge) เป็นการวัดความรู้ในเรื่องที่ผู้เรียนได้เรียนมาโดยสามารถนำเนื้อเรื่อง ชื่อบุคคล สถานที่ และสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในเนื้อเรื่อง นอกจากนี้ยังรวมไปถึงกฎ ทฤษฎี และหลักการต่าง ๆ ที่อยู่ในเนื้อเรื่อง ในขั้นนี้เป็นวัตถุประสงค์เบื้องต้นที่มีระดับการคิดต่ำสุด

ขั้นที่ 2 ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นการวัดความเข้าใจในเนื้อเรื่องที่ได้เรียนมา โดยสามารถบอกหรือเล่าให้ผู้อื่นได้ฟังได้ และสรุปเรื่องย่อได้ นอกจากนั้นยังสามารถอธิบายความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยค และข้อความ โดยใช้คำพูดของตนเองเพื่อสื่อสารให้เข้าใจได้ด้วย

ขั้นที่ 3 การประยุกต์ใช้ (Application) เป็นการวัดการนำเรื่องที่เรียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ถ้อยคำ วิธีการ กฎ ทฤษฎี หลักเกณฑ์ และแนวคิด

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นการวัดคุณลักษณะย่อยจากเรื่องที่อ่าน เช่น ลักษณะของตัวละคร สิ่งของและสถานที่ นอกจากนี้ยังสามารถเสนอแนวคิดย่อยอันจะนำไปสู่แนวคิดรวมได้

ขั้นที่ 5 การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นการวัดคุณสมบัติรวมของเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เรียนไปแล้ว นอกจากนั้นยังเป็นการสรุปรวมแนวคิดเพื่อนำไปเปรียบเทียบกับเรื่องอื่นๆ หรือสำนวนไทย สุภาษิต และคำพังเพย

ขั้นที่ 6 การประเมินค่า (Evaluation) เป็นการวัดคุณค่า เหตุผล ข้อเท็จจริงและการทำนายเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น

วัตถุประสงค์ทั้ง 6 ขั้น จะเรียงลำดับการคิดขั้นพื้นฐานไปหาขั้นสูงสุดโดยการคิดขั้นที่ 1-3 คือ จำ เข้าใจ และนำไปใช้ เป็นวัตถุประสงค์ขั้นพื้นฐาน (Basic Objectives) ส่วนขั้นที่ 4-6 คือ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า เป็นวัตถุประสงค์ขั้นสูง (Ultimate Objectives)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์

3.1 ความหมายของการคิดวิเคราะห์

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาด้านการคิดหลายท่านได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ไว้หลายลักษณะ ซึ่งแตกต่างกันไปตามมุมมองในการพิจารณาของแต่ละบุคคล ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (2546: 251) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ ไว้ดังนี้

คิด ทำให้ปรากฏเป็นรูป หรือประกอบให้เป็นรูป หรือเป็นเรื่องขึ้นในใจ
ใคร่ครวญ ไตร่ตรอง คัดละเน มุ่ง จงใจ ตั้งใจ นึก

ความคิด สิ่งที่เราสร้างขึ้นในใจ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในใจก่อให้เกิดการแสวงหาความรู้ต่อไป สติปัญญาที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างถูกต้องและสมควร

วิเคราะห์ ใคร่ครวญ แยกออกเป็นส่วน ๆ เพื่อศึกษาให้ถ่องแท้

ทิสนา เขมมณีและคณะ (2544: 76) กล่าวว่า “การคิดวิเคราะห์ หมายถึง การแยกข้อมูลหรือภาพรวมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วนย่อย ๆ แล้วจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ตามเกณฑ์ที่กำหนดให้เข้าใจและเห็นความสัมพันธ์ของข้อมูล”

สมนึก ภัทธีธรณี (2546: 144) ได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่า หมายถึงการแยกแยะพิจารณารายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ ว่ามีชิ้นส่วนใดสำคัญที่สุด สองชิ้นส่วนใดสัมพันธ์กันมากที่สุดและชิ้นส่วนเหล่านั้นอยู่รวมกันได้หรือทำงานได้เพราะใช้หลักการใด ลักษณะของการคิดวิเคราะห์คือ การใช้วิจารณญาณเพื่อไตร่ตรองนั่นเอง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546: 24) ได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่า การคิดวิเคราะห์ เป็นความสามารถในการจำแนกแจกแจงองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น

บุญชม ศรีสะอาด (2545: 55-56) ได้อธิบายถึงความหมายในการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า เป็นความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวใด ๆ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ ว่าสิ่งเหล่านั้นประกอบกันอยู่เช่นไร แต่ละอันคืออะไร มีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร อันใดสำคัญมากน้อย พฤติกรรมนี้ จะจำแนกได้เป็น 3 ข้อย่อย คือ

1. การวิเคราะห์ความสำคัญ เป็นความสามารถในการหาองค์ประกอบของเรื่องราวหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ เรียกได้ว่าเป็นการแยกแยะหาหัวใจของเรื่อง

2. การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการหาความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ

3. การวิเคราะห์หลักการ เป็นความสามารถในการหาหลักการของความสัมพันธ์ของส่วนสำคัญในเรื่องราวหรือปรากฏการณ์นั้น ๆ ว่าสัมพันธ์กันอยู่โดยอาศัยหลักการใด

ศรีสุรางค์ ทินะกุล (2542: 9-12) ได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่าเป็น การคิดที่ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา โดยพิจารณาถึงสถานการณ์หรือข้อมูลต่าง ๆ ว่ามีข้อเท็จจริงเพียงใดหรือไม่

สรุปความหมายของการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการจำแนก แยกแยะรายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีความสัมพันธ์กันอย่างไร อะไรเป็นเหตุ ของความสัมพันธ์และอะไรเป็นผลของความสัมพันธ์นั้น และอาศัยหลักการใด

3.2 ความสำคัญของการคิดวิเคราะห์

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546: 32-46) ได้อธิบายถึงประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้

1. ช่วยส่งเสริมความฉลาดทางสติปัญญา
2. ช่วยให้นิ่งถึงความสมเหตุสมผลของขนาดกลุ่มตัวอย่าง
3. ช่วยลดการอ้างประสบการณ์ส่วนตัวเป็นข้อสรุปทั่วไป
4. ช่วยขุดค้นสาระของความประทับใจครั้งแรก
5. ช่วยตรวจสอบการคาดคะเนบนฐานความรู้เดิม
6. ช่วยวินิจฉัยข้อเท็จจริงจากประสบการณ์ส่วนบุคคล
7. เป็นพื้นฐานการคิดในมิติอื่น ๆ
8. ช่วยในการแก้ปัญหา
9. ช่วยในการประเมินและตัดสินใจ
10. ช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สมเหตุสมผล
11. ช่วยให้เข้าใจแจ่มกระจ่าง

เสงี่ยม โครัตน์ (2546: 26) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า “การเรียนรู้วิธีคิดวิเคราะห์จะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักแยกแยะ ประเมิน และสรุปข้อมูล เพื่อให้สามารถเลือกและใช้ข้อมูลในยุคข่าวสารที่นับวันได้ยิ่งยวดอย่างถูกต้อง”

สุวิทย์ มูลคำ (2547: 10) ได้ให้ความสำคัญของการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า การคิดวิเคราะห์จะช่วยให้เข้าใจโดยการพยายามตีความข้อมูลที่ได้รับการหาเหตุผลมาอธิบาย เพื่อประเมินการตัดสินใจเลือกที่เหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สรุปประโยชน์และความสำคัญของการคิดวิเคราะห์ คือ ช่วยให้แยกแยะและสรุปข้อมูล เพื่อช่วยในการประเมินและตัดสินใจได้ถูกต้อง

3.3 กระบวนการคิดวิเคราะห์

นีลเลอร์ (Kneeder อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี และคณะ (2544: 150) ได้เสนอกระบวนการการคิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้

1. การนิยามและทำความเข้าใจปัญหา ประกอบด้วย
 - 1.1 การระบุเรื่องราวที่สำคัญหรือการระบุปัญหา
 - 1.2 การเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างของคน ความคิดวัตถุสิ่งของหรือผลลัพธ์ตั้งแต่ 2 อย่างขึ้นไป
 - 1.3 การตัดสินใจระหว่างข้อมูลที่ชัดเจนกับข้อมูลที่คลุมเครือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่จำเป็นกับไม่จำเป็น
 - 1.4 การตั้งคำถามที่นำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้งและชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องราวหรือสถานการณ์
 2. การพิจารณาตัดสินใจข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กับปัญหา ประกอบด้วย
 - 2.1 การจำแนกความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริง ความคิดเห็นและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
 - 2.2 การตัดสินใจว่าข้อความหรือสัญลักษณ์ที่กำหนดให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และสอดคล้องกับบริบททั้งหมดหรือไม่
 - 2.3 การระบุข้อสมมติฐานที่ไม่ได้กล่าวไว้ในข้ออ้างเหตุผล
 - 2.4 การระบุความคิดที่คนยึดติด หรือความคิดเดิมเกี่ยวกับคน กลุ่มคน
 - 2.5 การระบุความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างระบบค่านิยมและอุดมการณ์ที่แตกต่างกัน
 3. การแก้ปัญหา/การลงข้อสรุป/ประกอบด้วย
 - 3.1 การระบุความเพียงพอของข้อมูล
 - 3.2 การพยากรณ์ผลลัพธ์ที่อาจเป็นไปได้
- สุวิทย์ มูลคำ (2547: 19) ได้กล่าวถึงกระบวนการคิดวิเคราะห์ว่าประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ เป็นการกำหนดวัตถุสิ่งของ เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมา เพื่อเป็นต้นเรื่องที่จะใช้วิเคราะห์ เช่น พืช สัตว์ หิน ดิน รูปภาพ บทความ เรื่องราว เหตุการณ์จากข่าว ของจริงหรือสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดประเด็นข้อสงสัยจากปัญหาของสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ซึ่งอาจจะกำหนดเป็นคำถามหรือเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ เพื่อค้นหาความจริง สาเหตุ หรือความสำคัญ เช่น ภาพนี้ บทความที่ต้องการสื่อหรือบอกอะไรที่สำคัญที่สุด

ขั้นที่ 3 กำหนดหลักการหรือเกณฑ์ เป็นการกำหนดข้อกำหนดใช้สำหรับแยกส่วนประกอบของสิ่งที่กำหนดให้ เช่น เกณฑ์การจำแนกสิ่งที่มีความเหมือนหรือแตกต่างกัน หลักเกณฑ์ในการหาลักษณะความสัมพันธ์เชิงเหตุผลอาจเป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่มีความคล้ายคลึงกันหรือขัดแย้งกัน

ขั้นที่ 4 พิจารณาแยกแยะ เป็นการพิจารณา วิเคราะห์ ทำการแยกแยะ กระจายสิ่งที่กำหนดให้ออกเป็นส่วนย่อย ๆ โดยใช้เทคนิคคำถาม 5 W 1 H ประกอบด้วย What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไร) Who (ใคร) และ How (อย่างไร)

ขั้นที่ 5 สรุปคำตอบ เป็นการรวบรวมประเด็นที่สำคัญเพื่อหาข้อสรุปเป็นคำตอบปัญหาของสิ่งที่กำหนดให้

3.4 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

สุพัตร์ พิบูลย์ (2544: 11) ได้อธิบายเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ว่า เป็นความสามารถในการแยกแยะข้อความรู้ที่ได้เรียนไปแล้วออกเป็นส่วนย่อยๆ ได้อย่างชัดเจนและสามารถบอกได้ว่าส่วนย่อยๆ นั้นมีความสำคัญอย่างไร แต่ละส่วนมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ตลอดจนสามารถที่จะมองเห็นหลักการของสิ่งต่างๆ ที่อยู่ร่วมกัน การวิเคราะห์จำแนกย่อยเป็น 3 ด้านดังนี้

1. วิเคราะห์ความสำคัญ เป็นความสามารถในการแยกแยะข้อความรู้ที่ได้เรียนไปแล้วว่า มีรายละเอียดหรือส่วนประกอบที่สำคัญอะไรบ้าง มีประเด็นที่เป็นสาระสำคัญ หรือหัวใจสำคัญของเรื่องว่าอย่างไร หรือคิดว่าเรื่องนี้มีความสำคัญอยู่ตรงไหน

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการแยกแยะให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างส่วนประกอบต่างๆ ที่ประกอบเป็นข้อความรู้ หรือวิเคราะห์ว่าเรื่องนี้สัมพันธ์กับอะไรหรือสัมพันธ์กันอย่างไร

3. วิเคราะห์หลักการ เป็นความสามารถในการแยกแยะให้เห็นถึงว่า ข้อความรู้นั้นมีหลักการ ระเบียบวิธี หรือโครงสร้างอย่างไร การวิเคราะห์หลักการเป็นการถามถึงหลักการว่าเรื่องนี้ใช้หลักการอย่างไรหรือมีหลักการอะไร

ทิสนา แคมมณีและคณะ (2544 : 133) ได้กำหนดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า ประกอบด้วย 6 ทักษะ ดังนี้

1. การรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลมาจัดระบบให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ
2. การกำหนดวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์
3. การกำหนดหมวดหมู่หรือแง่มุมที่จะวิเคราะห์
4. การแจกแจงข้อมูลที่มีอยู่ลงในหมวดหมู่ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์เกี่ยวข้องโดยตรง

5. การจัดระบบข้อมูลที่แจกแจงแล้วให้ง่ายต่อการเข้าใจ
6. การเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างหมวดหมู่ในแต่ละด้าน

ในการจะพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ควรมีขั้นตอนของการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย การศึกษาข้อมูล การตั้งวัตถุประสงค์ในการจำแนกข้อมูล การกำหนดเกณฑ์ในการจำแนกข้อมูล การแยกแยะข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อให้ได้องค์ประกอบ การหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของข้อมูลในแต่ละองค์ประกอบ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์จึงดูได้จาก

1. สามารถกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกข้อมูลหรือสิ่งต่าง ๆ ได้
2. สามารถจำแนกข้อมูลตามเกณฑ์ได้
3. สามารถบอกความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของข้อมูลและความสัมพันธ์ของข้อมูลในแต่ละองค์ประกอบได้

จากความหมายข้างต้นพอสรุปความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คือ ความเชี่ยวชาญในการคิดที่ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา สามารถแยกแยะ ประเมิน สรุปข้อมูล และสามารถเลือกนำข้อมูลไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

ทิสนา แคมมณีและคณะ (2548: 303-304) ได้จัดมิติของการคิดไว้ 6 ด้านเพื่อเป็นกรอบความคิดในการพัฒนาความสามารถทางการคิดของเด็กและเยาวชน ดังนี้

1. มิติด้านข้อมูลและเนื้อหาที่ใช้ในการคิด การคิดของบุคคลจะเกิดขึ้นได้ จำเป็นต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 2 ส่วน คือ เนื้อหาที่ใช้ในการคิดและกระบวนการคิด คือ ต้องมีการคิดอะไรควบคู่ไปกับการคิดอย่างไร ซึ่งเรื่องหรือข้อมูลที่คิดนั้นมีจำนวนมากเกินกว่าที่จะ

กำหนดได้ อย่างไรก็ตามอาจจัดกลุ่มใหญ่ๆ ได้เป็น 3 กลุ่มคือ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อม และข้อมูลทางวิชาการทั้ง 3 ด้านนี้ จะต้องใช้ควบคู่กันไปอย่างผสมกลมกลืน จนกระทั่งพบทางออกหรือทางเลือกในการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม

2. มิติด้านคุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อการคิด ได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัวของบุคคล ซึ่งมีผลโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อการคิดและคุณภาพของการคิด เช่น ความใจกว้าง ความใฝ่รู้ ความกระตือรือร้น ความกล้าเสี่ยง เป็นต้น

3. มิติด้านทักษะการคิด หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนที่บุคคลใช้ในการคิด ซึ่งจัดได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ ทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยทักษะที่ใช้ในการสื่อสาร เช่น ทักษะการอ่าน การพูด การเขียน ฯลฯ ทักษะการคิดแกน เช่น การสังเกต การเปรียบเทียบ เชื่อมโยง ฯลฯ และทักษะการคิดขั้นสูง เช่น ทักษะการนิยาม การสร้างการสังเคราะห์ การจัดระบบ ฯลฯ

4. มิติด้านลักษณะการคิด เป็นประเภทการคิดที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งมีความเป็นนามธรรมสูง จำเป็นต้องมีการตีความให้เห็นเป็นรูปธรรม จึงจะสามารถเห็นกระบวนการหรือขั้นตอนการคิดที่ชัดเจนขึ้น เช่น การคิดกว้าง การคิดลึกซึ้ง การคิดละเอียด เป็นต้น

5. มิติด้านกระบวนการคิด เป็นการคิดที่ประกอบไปด้วยขั้นตอนหลากหลายขั้นตอน ซึ่งจะนำผู้คิดไปสู่เป้าหมายเฉพาะของการคิดนั้น โดยขั้นตอนหลักเหล่านั้นจำเป็นต้องอาศัยทักษะการคิดย่อยๆ จำนวนมากบ้าง น้อยบ้าง เช่น กระบวนการคิดแก้ปัญหา กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการวิจัย เป็นต้น

6. มิติด้านการควบคุมและประเมินการคิดของตน เป็นกระบวนการที่บุคคลใช้ในการควบคุมกำกับความคิดของตนเอง มีผู้เรียกการคิดในลักษณะนี้ว่าเป็นการคิดอย่างมียุทธศาสตร์ ซึ่งครอบคลุมการวางแผน การควบคุมกำกับกระทำของตนเอง การตรวจสอบความก้าวหน้า และการประเมิน

เสงี่ยม โตรัตน์ (2546 : 28) กล่าวถึงกิจกรรมที่พัฒนาการคิดวิเคราะห์ ซึ่งการคิดวิเคราะห์เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนจะต้องมีปฏิริยาได้ตอบ จะต้องมีการสะท้อนความคิด ดังนั้น กิจกรรมการเรียนการสอนควรจัดดังนี้

1. กิจกรรมการสอนแบบบรรยาย การสร้างการคิดวิเคราะห์ในการจัดกิจกรรมการบรรยาย ทำได้โดยการถามคำถามผู้เรียนเพื่อค้นหาคำตอบ ครูต้องคอยกระตุ้นให้นักเรียนพยายามตอบคำถามให้ได้ การกระตุ้นให้นักเรียนกล้าถาม กล้าตอบ และร่วมแสดงความคิดเห็น ขณะฟังคำบรรยายจะช่วยเสริมการคิดวิเคราะห์ให้ได้เป็นอย่างดี

2. การปฏิบัติในห้องปฏิบัติการและการทำโครงงาน การทำโครงงานต่าง ๆ เป็นวิธีการที่ดีมากในการสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์ เนื่องจากการทำโครงงานเป็นการปฏิบัติที่ได้อาศัยการทดลองทางวิทยาศาสตร์ในการค้นหาคำตอบ โดยเริ่มจากปัญหา รวบรวมข้อมูลฝึกทดลอง การคัดเลือกข้อมูลจากหลักฐานอย่างรอบคอบก่อนสรุป

3. การให้การบ้าน เป็นการบ้านเกี่ยวกับการอ่าน การสรุปโครงเรื่องที่อ่าน และการเรียบเรียงงานเขียนจากเรื่องที่อ่านจะช่วยให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ การคิดหาเหตุผลจากเรื่องที่อ่านได้

4. การทำรายงาน เป็นการช่วยเสริมการคิดวิเคราะห์ เพราะจะต้องค้นคว้าหาความรู้ นำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้ามาวิเคราะห์เนื้อหาอย่างมีเหตุผล และสรุปลงในรูปแบบของรายงาน

5. การสอบ จะได้ฝึกคิดและเขียนไปพร้อม ๆ กัน โดยครูจะต้องใช้ข้อสอบเชิงวิเคราะห์

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2546: 5-15) ได้เสนอแนะแนวทางการสอนที่พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ด้วยการปฏิบัติดังนี้

1. การฝึกให้ผู้เรียนแสวงหาข้อมูล จากการดู การฟัง การถาม การอ่าน และการสัมผัส โดยครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกกิจกรรมดังกล่าวควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ครูจะต้องใช้คำถามที่จะต้องนำไปสู่การคิด โดยใช้คำถามพื้นฐานเกี่ยวกับ ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อใด เป็นมาอย่างไร และทำไม

2. การฝึกให้ผู้เรียนจัดข้อมูลเป็นกลุ่มแนวคิด โดยการจัดหมวดหมู่ของข้อมูล จัดกลุ่ม การเรียงลำดับ การคิดเปรียบเทียบ และการคิดจำแนก ครูต้องกระตุ้นด้วยคำถาม เพื่อให้เกิดแนวคิดด้วยการลงมือปฏิบัติจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอด

3. การฝึกให้ผู้เรียนคิดเป็นผังความสัมพันธ์ เป็นการนำเสนอความรู้และความคิดของตนที่ได้จากการวิเคราะห์ มานำเสนอให้ผู้อื่นทราบโดยสรุปเป็นผังความคิด หรือ Mind Map

4. การฝึกให้ผู้เรียนสร้างและพิจารณาทางเลือกที่หลากหลาย การขยายความรู้เป็นกระบวนการคิดที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้มองเห็นภาพหลายแง่หลายมุม

5. การฝึกให้ผู้เรียนตรวจสอบผลกระทบและความสำคัญ กิจกรรมที่ครูควรฝึกคือการตั้งประเด็นคำถามที่ให้นักเรียนฝึกคิดวิเคราะห์อย่างต่อเนื่องแล้วนำมาสรุปเป็นภาพ

สมประสงค์ วิทย์เกียรติ (2545: 5-7) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อคิดเป็นพอสรุปได้ว่า การเรียนการสอนเพื่อให้นักคิดเป็นนั้น เป็นเรื่องไม่ยากสำหรับครูอาจารย์ เพราะครูอาจารย์เป็นบุคคลที่คุ้นเคยกับการเรียนการสอนวิธีต่าง ๆ มากมาย เพียงแต่ครู

อาจารย์ต้องตระหนักและกระทำตัวเป็นผู้อำนวยความสะดวก ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากกว่า การเป็นผู้บอกให้นักเรียนฟังและจดจำแต่เพียงอย่างเดียว ในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ครูจะเป็นผู้นำเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหาของชีวิต ซึ่งการนำเสนอสถานการณ์นั้นจะ นำเสนอสถานการณ์จริง หรือสถานการณ์จำลองก็ได้ ในรูปแบบต่าง ๆ กันตามความเหมาะสม เช่น นำเสนอด้วยภาพ ด้วยการเล่าเรื่อง เล่านิทาน อ่านข่าว อ่านบทความ การแสดงบทบาทสมมติ แล้วให้ผู้เรียนระบุว่าในสถานการณ์ที่นำเสนอ นั้น มีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้าง ปัญหา นั้น ๆ เกิดมาจากสาเหตุใด มีแนวทางการแก้ปัญหาด้วยวิธีใดบ้าง ซึ่งวิธีการแก้ปัญหาก็ต้องใช้ข้อมูลทั้ง 3 ด้านคือ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง สังคม และหลักการทฤษฎีเข้ามา ประกอบการคิด เมื่อได้วิธีการต่าง ๆ แล้ว ให้เลือกวิธีการที่ดีที่สุดที่เหมาะสมกับตนเองและสังคมมากที่สุด โดยสรุปขั้นตอนการเรียนการสอนให้คิดเป็นนั้นมี 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นระบุปัญหา เริ่มโดยผู้เรียนได้พบกับสถานการณ์ ซึ่งอาจเป็นการดูภาพ ฟังเรื่องเล่าจากครู จากการอ่านสื่อต่าง ๆ แล้วสนทนากันว่าเห็นอะไร ได้ยินอะไร ปัญหาคืออะไร สาเหตุของปัญหาคืออะไร

2. ขั้นแสวงหาวิธีแก้ปัญหา ผู้เรียนอภิปรายร่วมกันโดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง สังคม หลักการทฤษฎี เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหามีแนวทางใดบ้าง

3. ขั้นตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ผู้เรียนจะร่วมกันเลือกแนวทางการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ซึ่งแต่ละคนอาจเลือกให้เหมาะสมกับตนเองหรือกลุ่มอาจจะเลือกให้เหมาะสมกับกลุ่มก็ได้

3.6 การวัดผลและประเมินผลการคิดวิเคราะห์

อำไพ ไตรภักดิ์ (2543: 126-146) ได้กล่าวถึงการวัดและประเมินผลความสามารถในการคิดวิเคราะห์ว่า การประเมินผลการคิดเป็นรายบุคคล ซึ่งครูจะต้องประเมินผลต่อเนื้อ สม่่าเสมอและควรใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น

1. การใช้การอภิปรายในการประเมินการคิด เพื่อต้องการแสดงความคิดเห็น หลายมุมมองจนกระทั่งได้ข้อสรุป

2. การใช้เขียนเพื่อประเมินการคิด เป็นการเขียนเพื่ออธิบายขยายความให้ กระจำผู้เขียนต้องลำดับความคิดแล้วนำมาลำดับการเขียนให้สัมพันธ์กับการคิด

3. การใช้การสอบเพื่อประเมินการคิด อาจเป็นการสอบเขียนหรือแบบเลือกตอบ ก็ได้

4. การมอบงานให้ทำในการประเมินการคิด เป็นการให้นักเรียนสามารถ ออกแบบการทดลองที่สามารถประเมินความน่าเชื่อถือของสิ่งที่ค้นพบตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งงานเหล่านี้จะต้องใช้การคิดวิเคราะห์และการสร้างสรรค์ทั้งสิ้น

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2546: 5-15) ได้เสนอแนะแนวทางการสอนที่พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ด้วยการปฏิบัติดังนี้

1. การฝึกให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ จากการดู การฟัง การถาม การอ่าน และการสัมผัส โดยครูจัดกิจกรรมให้นักเรียน ได้ฝึกกิจกรรมดังกล่าวควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนการฝึกทักษะการสังเกตเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกเก็บข้อมูล ผู้ที่จะฝึกคิดได้ดีจะต้องมีข้อมูลในการคิด ซึ่งปริมาณข้อมูลเป็นสิ่งที่จำเป็นพื้นฐานของการคิด นอกจากนี้ ครูจะต้องใช้คำถามที่จะนำไปสู่การคิด โดยใช้คำถามพื้นฐานเกี่ยวกับ ใคร อะไร ที่ ไหน เมื่อใด เป็นอย่างไร และทำไม หรือใช้คำถามเกี่ยวกับ รูป เสียง สัมผัส ความรู้สึก คำถามที่นำไปสู่ความสัมพันธ์แบบต่าง ๆ ในการใช้คำถามพื้นฐานเหล่านี้ช่วยในการส่งเสริมการคิดกับนักเรียน

2. การฝึกให้นักเรียนจัดข้อมูลเป็นกลุ่มแนวคิด โดยการจัดหมวดหมู่ของข้อมูล การคิดจัดกลุ่ม การคิดเรียงลำดับ การคิดเปรียบเทียบ และการคิดจำแนก ซึ่งกิจกรรมฝึกเหล่านี้ครูจะต้องเป็นผู้กระตุ้นด้วยคำถามเพื่อให้เกิดแนวคิดด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ลงมือสัมผัสจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอด รับรู้จากรูปธรรมไปสู่นามธรรมได้

สมนึก ภัททิยชนี (2546: 144-147) กล่าวว่า การวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นการใช้วิจารณ์ญาณเพื่อไต่ตรอง การแยกแยะพิจารณาคุณละเอียดยของสิ่งต่าง ๆ หรือเรื่องต่าง ๆ ว่ามีชิ้นส่วนใดสำคัญที่สุด ของชิ้นส่วนใดสัมพันธ์กันมากที่สุด และชิ้นส่วนเหล่านั้นอยู่ร่วมกันได้ หรือทำงานได้เพราะอาศัยหลักการใด ซึ่งแยกออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. การวิเคราะห์ความสำคัญ หมายถึง การพิจารณาหรือจำแนกว่า ชิ้นใด ส่วนใด เรื่องใด เหตุการณ์ใด ตอนใด สำคัญที่สุด หรือหาจุดเด่น จุดประสงค์ที่สำคัญ สิ่งที่ชอบเร้น

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ หมายถึง การค้นหาความเกี่ยวข้องระหว่างคุณลักษณะสำคัญของเรื่องราวหรือสิ่งต่าง ๆ ว่าสองชิ้นส่วนใดสัมพันธ์กัน รวมถึงข้อสอบอุปมาอุปมัย

3. การวิเคราะห์หลักการ หมายถึง การให้พิจารณาชิ้นส่วน หรือส่วนปลีกย่อยต่าง ๆ ว่าทำงานหรือยึดกันไว้ได้ หรือคงสภาพเช่นนั้นได้เพราะใช้หลักการใดเป็นแกนกลาง จึงถาม โครงสร้างหรือหลัก หรือวิธีการที่ยึดถือ

บลูม (Bloom, 1956 อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2539 : 149-154) กล่าวว่า การวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คือ การวัดความสามารถในการแยกแยะส่วนย่อย ๆ ของเหตุการณ์ เรื่องราวหรือเนื้อหาต่าง ๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีจุดมุ่งหมายหรือประสงค์สิ่งใด นอกจากนั้นยังมีส่วนย่อย ๆ ที่สำคัญแต่ละเหตุการณ์เกี่ยวพันกันอย่างไรบ้าง และเกี่ยวพันกันโดยอาศัยหลักการใด จะเห็นได้ว่าสมรรถภาพด้านวิเคราะห์จะเต็มไปด้วยการหาเหตุและผลมาเกี่ยวข้องกันเสมอ การคิดวิเคราะห์จึงต้องอาศัยพฤติกรรมด้านความจำ ความเข้าใจ และด้านการนำไปใช้ มาประกอบการพิจารณา

4. แนวคิดเกี่ยวกับการเขียน

4.1 ความหมายของการเขียน

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 203) ให้ความหมายไว้ว่า “จัดให้เป็นตัวหนังสือหรือเลข, จัดให้เป็นหรือรูปต่างๆ วาด, แต่งหนังสือ”

กรณีการ์ พวงเกษม (2534: 7) กล่าวว่า “การเขียนเป็นการสื่อความรู้ข้อเท็จจริง ความเข้าใจ จินตนาการ อารมณ์ และความคิดเห็นระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร”

ศิริพร ลิ้มตระกูล (2539: 18) ได้ให้ความหมายการเขียนไว้ว่า “เป็นกระบวนการแห่งการคิดในการแสดงออกเพื่อสื่อสารให้ผู้อื่นรับรู้ ในการเขียนมีองค์ประกอบต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องคือ ไวยากรณ์หรือโครงสร้างภาษา ความเข้าใจการฟัง การอ่าน หรือแม้แต่การพูด”

สนธิ ตั้งทวี (อ้างใน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา 2543: 24) ได้ให้ความหมายของการเขียนไว้ว่า “การเขียน หมายถึง การแสดงความรู้ความคิดและความรู้สึกที่มีอยู่ในใจออกมาให้ผู้อื่นได้รับรู้ โดยวิธีใช้สัญลักษณ์ที่เรียกว่าตัวอักษร เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจเจตนาของผู้เขียน ผู้อ่านจะสามารถรับรู้ความในใจของผู้เขียนดีหรือไม่ขึ้น ก็อยู่ที่ว่าผู้เขียนมีทักษะในด้านการใช้ภาษาได้ดีเพียงไร”

นภลัย สุวรรณธาดาและคณะ (2546: 1) กล่าวว่า “การเขียนเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งจากผู้ส่งสารถึงผู้รับสาร เพื่อให้เข้าใจตรงกัน ผู้เขียนต้องมีความรู้ในการเขียนปฏิบัติจนเกิดความชำนาญจึงจะสามารถเขียนได้ดี”

4.2 ความสำคัญของการเขียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2548: 24) กล่าวถึงความสำคัญของการเขียน ดังนี้

1. เป็นเครื่องแสดงออกของความรู้ ความคิด และความรู้สึกของมนุษย์

2. เป็นเครื่องมือสำคัญในการวัดความเจริญหรืออารยธรรมของมนุษย์ในแต่ละยุค
แต่ละสมัย

3. เป็นเครื่องมือใช้สำหรับสื่อสารทั้งเรื่องในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต
4. เป็นเครื่องมือที่ใช้สนองความปรารถนาของมนุษย์ เช่น ความรัก ความเข้าใจ
เป็นต้น

5. เป็นเครื่องมือสำคัญทางวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดมรดกทางสติปัญญาของมนุษย์
6. เป็นสื่อที่ช่วยแพร่กระจายความรู้ ความคิดให้กว้างไกล และได้รวดเร็ว
7. เป็นสื่อกลางที่ให้ความรู้ ความคิด และความเพลิดเพลินแก่คนทุกเพศทุกวัย
8. เป็นบันทึกทางสังคมที่ให้คุณประโยชน์แก่คนรุ่นปัจจุบันและอนาคต
9. เป็นงานอาชีพ

ความสำคัญของการเขียน สรุปได้ว่า การเขียนเป็นเครื่องมือสื่อสาร ถ่ายทอด
ความคิดและถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมของมนุษย์

อวยพร พานิช (2539: 29) กล่าวว่า การเขียนมีความสำคัญดังนี้

1. เป็นการเข้าถึงรหัสเพื่อการสื่อสาร เพื่อบันทึกความคิดเป็นตัวอักษร
2. เป็นวิธีการสื่อสารระหว่างบุคคล กลุ่ม และการสื่อสารมวลชน
3. ช่วยให้ข้อมูล ช่วยโน้มน้าวจิตใจ และช่วยเกิดความบันเทิง
4. ช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีแก่การพูด
5. ใช้เป็นหลักฐาน คั่นคว้า อ้างอิงได้

จากการศึกษาความสำคัญของการเขียน สรุปได้ว่าการเขียนมีความสำคัญมากใน
การสื่อสารเป็นการบันทึกเรื่องราว และเก็บไว้เป็นหลักฐานอ้างอิง ดังนั้นควรจะมีการฝึกฝนการ
เขียนอย่างถูกต้อง เพื่อให้สามารถเขียนข้อความต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

4.3 กระบวนการเขียน

ไพโรจน์ บุญประกอบ (2540: 30-31) ได้กล่าวถึงกระบวนการเขียนที่สามารถ
พัฒนางานเขียนให้มีประสิทธิภาพดังนี้

1. การแสวงหาเนื้อเรื่อง ผู้เขียนหมั่นฝึกหาข้อมูล โดยวิธีการอ่าน ฟัง ถามผู้รู้
จากประสบการณ์และความรู้เดิม ซึ่งการเสาะแสวงหาความรู้จะทำให้งานเขียนมีค่ายิ่ง
2. การเตรียมและจัดระเบียบความคิด เป็นการสรุปขั้นตอนของข้อมูลที่ได้อ้าง
เป็นโครงเรื่อง จัดลำดับก่อนหลัง เป็นเหตุเป็นผล

3. การแสดงออก เป็นขั้นตอนการลงมือเขียนตามโครงเรื่องที่วางไว้ เพื่อไม่ให้เกิดการไขว่เขว และในการเขียนทูลกระษัตริย์ควรคำนึงถึงการใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสม ต้องเลือกสรรถ้อยคำที่เข้าใจให้ความหมายชัดเจนที่สุด

4. การตรวจทาน เป็นขั้นตอนทบทวนเพื่อหาข้อผิดพลาด เกี่ยวกับการสะกดคำวรรคตอน และความบกพร่องของการใช้ภาษาสื่อความหมาย

5. การปรุงแต่ง เป็นการจัดทำเป็นงานเขียนที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยนำกลับมาอ่านทบทวนใหม่

4.4 ความสามารถในการเขียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2552: 23-25) ได้กำหนดความสามารถในการเขียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยกำหนดไว้ในตัวชี้วัด ดังนี้

1. คัดลายมือด้วยบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด
2. เขียนสื่อสารโดยใช้คำได้ถูกต้องชัดเจน และเหมาะสม
3. เขียนแผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิดเพื่อใช้พัฒนางานเขียน
4. เขียนย่อความจากเรื่องสั้นๆ
5. เขียนจดหมายถึงเพื่อนและบิดามารดา
6. เขียนบันทึกและเขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า
7. เขียนเรื่องตามจินตนาการ
8. มีมารยาทในการเขียน

จากข้อความดังกล่าวสรุปความสามารถในการเขียนได้ว่า ความสามารถในการเขียน หมายถึง ความเชี่ยวชาญในการเขียนโดยใช้คำได้ถูกต้องชัดเจน และเหมาะสม สามารถเขียนแผนภาพโครงเรื่อง เพื่อใช้พัฒนางานเขียน และสามารถเขียนสรุปความจากเรื่องที่อ่านได้

4.5 การพัฒนาความสามารถในการเขียน

การพัฒนาความสามารถในการเขียนมีความสำคัญและความจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องฝึกฝนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งถือว่าเป็นทักษะทางภาษาที่ต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอโดยมีหลักในการสอนเขียน ดังนี้

สุวรรณิ ยะหะกร (2548: 89) กล่าวว่า การเขียนถือว่าเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้ ผู้สอนจึงต้องรู้หลักการสอนเขียน ดังนี้

1. สอนคัดลายมือ เริ่มต้นสอนให้จับดินสอให้ถูกต้อง วางสมุดให้ตรง ผู้เรียนนั่งตัวตรง ค้อมศีรษะเล็กน้อย สายตาห่างกระดาษ 1 ฟุต ฝึกเขียนตามแบบแผนอย่างสม่ำเสมอลายมือจะสวย

2. สอนทักษะการเขียนงานประเภทต่าง ๆ เช่น เรียงความ บทความ รายงาน บันทึกประจำวัน คำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ มีวิธีสอน ดังนี้

2.1 ขั้นเตรียมการเขียน เป็นขั้นที่ผู้เรียนเตรียมวางแผนการเขียน ได้แก่ การตั้งประเด็นที่จะเขียน การหาข้อมูลในการเขียน และจัดทำโครงร่างหัวข้อที่จะเขียน

2.2 ขั้นเขียน เป็นการเขียนตามแผนการที่กำหนดไว้ โดยใช้ภาษาเขียนที่เหมาะสมกับประเภทของงานเขียนนั้น ๆ

2.3 ขั้นอ่านทบทวนและแก้ไข เมื่อการเขียนเสร็จสิ้นลง ผู้เรียนอ่านทวนสิ่งที่เขียน หากพบว่ามีความบกพร่อง เช่น เรื่องการสะกดคำไม่ถูกต้อง การใช้รูปประโยคไม่ถูกต้อง ชัดเจน ผู้เรียนแก้ไขให้ถูกต้อง

ทศนีย์ สุกเมธี (2542: 34) ได้กล่าวถึงลำดับขั้นในการสอนเขียน และฝึกทักษะพื้นฐาน

1. ก่อนจะสอน ครูควรจงใจให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการเขียนหนังสือให้ถูกต้อง ชัดเจน สวยงาม เป็นการแสดงว่าผู้เขียนเป็นผู้มีการศึกษาดี

2. พยายามสอน ให้การเขียนสัมพันธ์กับการฟัง การพูด และการอ่าน

3. นักเรียนที่เขียนตัวสะกดผิดพลาด ครูควรใช้วิธีการพูดให้นักเรียนรู้สึกเต็มใจที่จะแก้ไขข้อบกพร่องของตน

4. จัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประกวดเขียนนิทาน ประกวดลายมือ ประกวดเรียงความก็เป็นการส่งเสริมการเขียนได้อย่างหนึ่ง

5. ในการจัดการสอนวิชาต่าง ๆ จัดให้ฝึกทักษะการเขียนได้เสมอ

วรรณิ โสมประยูร (2542 : 168-172) กล่าวถึงหลักในการสอนเขียน ดังนี้

1. ตัวเด็ก ความรู้เกี่ยวกับภูมิหลังของเด็ก สามารถพัฒนาทักษะการเขียนให้เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคล ดังนี้

1.1 ความพร้อมของเด็ก

1.2 ความสามารถในการถ่ายทอดและการรับรู้ของเด็ก

1.3 ความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ของเด็ก

1.4 ความสนใจและศรัทธาในตัวเด็ก

2. ตัวครู ครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการเขียนซึ่งต้องมีความรู้ ดังนี้

2.1 ความรู้ตามหลักภาษา

2.2 ความรู้เกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย

2.3 เจตคติของครูที่มีต่อทักษะการเขียน

3. วิธีสอนของครู ครูควรคำนึงถึงแนวทางในการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้

- 3.1 การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการเขียน
- 3.2 การเตรียมความพร้อมสำหรับบทเรียนใหม่
- 3.3 การสอนให้เข้าใจความหมายของคำและประโยค
- 3.4 การสร้างบรรยากาศ
- 3.5 การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนแต่ละครั้งให้ชัดเจน
- 3.6 กิจกรรมที่ให้นักเรียนฝึกเขียน
- 3.7 วิธีฝึกทักษะการเรียนรู้
- 3.8 การใช้สิ่งเร้าและแรงบันดาลใจ
- 3.9 การทำให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงาน
- 3.10 การส่งเสริมให้ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ
- 3.11 การจัดกิจกรรมให้สัมพันธ์กับกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ
- 3.12 กิจกรรมเสริมหลักสูตร
- 3.13 การประเมินผลและติดตามผล

หลักในการสอนเขียนสรุปได้ คือ การสอนทักษะการเขียนงานประเภทต่าง ๆ ที่มีขั้นตอนคือ ขั้นเตรียมการเขียน ขั้นเขียน ขั้นอ่านทบทวนและแก้ไข และการสอนเขียนต้องสอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน ผู้สอน และวิธีการสอนของครูด้วย

กองเทพ เกลือบพนิชกุล (2544 : 2-4) ได้เสนอแนะคุณภาพการวัดผลและประเมินผลการเขียนโดยแบ่งเป็นระดับคุณภาพ 3 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับเขียนได้ คือ เขียนพอเป็นตัวแทนให้อ่านออก แต่ยังไม่เข้าใจความหมาย ยังสื่อความได้ไม่ค่อยดี

ระดับที่ 2 ระดับเขียนเป็น คือ เขียนแล้วอ่านเข้าใจสื่อความหมายได้ว่าหมายความว่าอย่างไร แต่ยังไม่ถึงขั้นหวังผลที่จะได้จากการอ่านหนังสือ

ระดับที่ 3 ระดับการเขียนดี คือเขียนโดยมีจุดมุ่งหมายที่หวังผลอันเกิดจากการอ่านหนังสือด้วย ถ้าเขียนเล่าเหตุการณ์ก็ต้องเขียนให้ผู้อ่านอ่านแล้วนึกภาพออกเหมือนกับรู้เห็นเหตุการณ์ด้วยตนเอง

ฮีตัน (Heaton, 1979: 134-135 อ้างถึงใน สมเกียรติ กินจาปา 2545: 47) ได้เสนอแนะว่าในการวัดความสามารถในการเขียนนั้นควรวัดผู้เขียนในด้านต่อไปนี้

1. วัดความสามารถในด้านไวยากรณ์ (Grammar) หมายถึง ความถูกต้องของการใช้ไวยากรณ์ในการเขียนเรื่องนั้น

2. วัดความสามารถในการใช้ศัพท์ (Vocabulary) หมายถึง การเลือกใช้คำศัพท์ที่ถูกต้อง เหมาะสม และหลากหลาย

3. วัดความสามารถด้วยกลไกการเขียน (Mechanics) หมายถึง เครื่องหมายวรรคตอนและการสะกดที่ผู้เขียนใช้ได้ถูกต้อง

4. วัดความคล่องแคล่วของการเขียน คือ วัดด้านลีลา และความสอดคล้องของการสื่อความหมาย (Fluency : Style and Ease of Communication) หมายถึง ความสามารถในการนำเสนอเนื้อเรื่องและความคิดให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อ การเลือกใช้ถ้อยคำลีลาการเขียนและโวหารต่าง ๆ

5. วัดด้านความสัมพันธ์ของข้อความ (Relevance) หมายถึง การจัดลำดับความคิดและการเรียบเรียงข้อความ

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2546 ; 19-24) ได้เสนอแนวทางการประเมินความสามารถในการเขียนเป็นระดับคุณภาพ 5 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 เขียนตามแบบที่กำหนด กรอกข้อความสั้น ๆ ในแบบต่าง ๆ ได้

ระดับที่ 2 เขียนแบบขยายความเพิ่มเติมตัวอย่าง เขียนได้ยาวขึ้น มีความหลากหลายในการใช้คำมากกว่า 1 แบบ เนื้อหาอยู่ในเขตจำกัด

ระดับที่ 3 เขียนอย่างเป็นลำดับ มีใจความสำคัญชัดเจน แต่มีการขยายความอธิบายอย่างกว้างขวาง

ระดับที่ 4 เขียนโดยคำนึงถึงผู้อ่าน ผู้รับสาร ปรับเปลี่ยนระดับได้สอดคล้องกับผู้อ่าน ให้ผู้อ่านรับสาระสำคัญได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน

ระดับที่ 5 เขียนอย่างสร้างสรรค์ สละสลวย มีถ้อยคำสำนวนหลากหลายเข้าใจ ให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้อยตามหรือเชื่อถือ โดยยังคงสาระสำคัญ มีเป้าหมายของการสื่อความได้อย่างชัดเจน เป็นการเขียนเหมาะสมกับผู้อ่านหลายระดับ หลายสถานะ

5. แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือนิทาน

5.1 ความหมายของนิทาน

รากศัพท์ของนิทานมาจากภาษาบาลี และมีความหมายหลายนัย แต่ในปัจจุบันนิทานหมายถึง เรื่องที่เล่ากันมา เช่น นิทานอีสป นิทานชาดก

ในทางคติชนวิทยา ถือว่า นิทานเป็นเรื่องเล่าสืบสานต่อ ๆ กันมา ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งในหลายอย่างของมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความหมาย มีคุณค่า ซึ่งนิทานนั้นจะมีทั้งนิทานที่เล่าปากเปล่า จดจำกันมาแบบมุขปาฐะ และนิทานที่มีการเขียนการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรนี้คือความหมายของคำว่านิทาน

สุวิทย์ มูลคำ อรรถัย มูลคำ (2545: 212) ให้ความหมายของนิทาน คือเรื่องเล่าที่เล่าสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อาจจะเป็นเรื่องราวที่อิงความจริง หรือเป็นเรื่องราวที่เกิดจากจินตนาการของผู้เล่าเองก็ได้ บางเรื่องอาจจะมีการแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ เพื่อให้เกิดความตื่นเต้น สนุกสนานบางเรื่องก็มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นข้อคิด ข้อเตือนใจให้แก่ผู้ฟัง

จิราพรรณ ยี่หว้า (2552: 26)กล่าวว่า นิทาน คือเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา โดยมุ่งหมายที่ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เพื่อให้เด็กเกิดจินตนาการจากเรื่องที่อ่าน อาจจะเป็นเรื่องจริง หรือเรื่องที่สมมุติขึ้น แต่ในนิทานจะสอดแทรกคุณธรรม คติสอนใจ แง่คิดและวัฒนธรรม ประเพณีเพื่อให้เด็กนำไปเป็นแบบอย่าง หรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

5.2 ประเภทของนิทาน

นิทานส่วนมากแบ่งได้หลายประเภท วิไล มาศจรัส (2545: 16-23) ได้แบ่งประเภทของนิทานเป็น 4 ประเภทดังนี้

1. นิทานภายิต จะเป็นนิทานสั้น ๆ มีตัวละครเป็นสัตว์ ตัวละครในนิทานภายิตสามารถจำแนกได้ คือ
 - 1) ตัวละครมีอำนาจ เช่น สิงโต เสือ ช้าง ตัวละครดังกล่าวจะ ได้รับการยกย่องให้เป็นเจ้าป่า
 - 2) ตัวละครฝ่ายอธรรม แสดงถึงความเจ้าเล่ห์ ขี้โกง เช่น สุนัขจิ้งจอกหมาป่า
 - 3) ตัวละครที่มีสติปัญญาน้อย เช่น ลา
 - 4) ตัวละครที่ซุกซน เช่น ลิง
 - 5) ตัวละครที่แสดงถึงความอายุยืน เชื่องช้า เช่น เต่า
 - 6) ตัวละครที่มีความปราดเปรียว น่ารัก เช่น กระต่าย กบป่า
2. เทพนิยาย จะมีตัวละครเอกเป็นมนุษย์ มีศักดิ์สูง เช่น เป็นเจ้าหญิง เจ้าชาย ถ้าเป็นคนธรรมดาอีกมักจะมียักษ์พิเศษ เช่นรูปงามเป็นต้น นิทานเทพนิยายของต่างประเทศที่คนไทยรู้จักกันดี คือ เรื่องซินเดอเรลล่า เจ้าหญิงนิทรา สโนไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ดเป็นต้น ปัจจุบันนิทานเทพนิยายดังกล่าวมีผู้นำไปสร้างเป็นภาพยนตร์การ์ตูนฉายเผยแพร่ไปทั่วโลก

1) นิทานชาดก นิทานชาดกเป็นนิทานที่มีอยู่ในคัมภีร์ที่เรียกว่า นิบาตชาดก กับปัญญาสาธก เป็นนิทานที่มีไว้ยกเป็นคำสอนของผู้แสดงธรรม เช่น เวลาพระภิกษุแสดงพระธรรมเทศนาจะมีการยกชาดกขึ้นมาขยายความให้เป็นข้อคิดเตือนใจ

2) นิทานชาวบ้าน เป็นนิทานพื้นบ้านที่เล่าสืบต่อกันมาแต่โบราณ เนื้อหาในนิทานมักจะอ้างอิงสถานที่อยู่จริงในท้องถิ่น เช่น เรื่องไกรทองจะอ้างเหตุการณ์ในจังหวัดพิจิตร เขานางนอนอ้างสถานที่จังหวัดเชียงราย ตามองถ่ายอ้างเหตุการณ์สถานที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เกาะหนู เกาะแมวอ้างสถานที่ในจังหวัดสงขลา เป็นต้น

5.3 หลักในการเลือกนิทาน จิระประภา บุญนิคย์ (2550 : 59-60) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ที่ควรยึดถือในการเลือกนิทานสำหรับเด็ก ดังนี้

1. เรื่องง่าย ๆ มีโครงเรื่องและการดำเนินเรื่องดี เด็กสามารถคาดเดาการล่อหน้าได้พอสมควร ทำให้เกิดความประหลาดใจเพื่อเด็กจะได้อยากรู้อะไรจะเกิดขึ้นต่อไป
2. ควรมีบทสนทนามาก ๆ
3. มีการใช้คำซ้ำ ๆ คำคล้องจอง คำที่น่าสนใจที่เด็กจำได้ง่ายและรวดเร็ว
4. มีการกลั่นกรองภาษาที่ใช้เป็นอย่างดีและมีชีวิตชีวา
5. เหตุการณ์ในเรื่องต้องเป็นเหตุการณ์ที่เด็กคุ้นเคย เหตุการณ์ใหม่ ๆ ก็อาจนำเข้ามาได้แต่ต้องมีเหตุการณ์ที่เด็กคุ้นเคยมากพอ พอที่จะช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุการณ์ใหม่ ๆ นั้นได้ เด็กที่ไม่ค่อยจะได้รับความสนใจจากที่บ้าน มักจะมีประสบการณ์น้อยหรือแตกต่างไปจากเด็กอื่น ดังนั้นการเลือกนิทานสำหรับเด็กต้องคำนึงถึงประสบการณ์ของเด็กด้วย
6. เนื้อเรื่องที่เข้าใจง่าย และจบลงอย่างน่าพอใจ
7. ไม่ควรมีตัวละครมากเกินไปเพราะจะทำให้เด็กสับสนได้
8. ความยาวของเนื้อเรื่องต้องเหมาะสมกับวัยของเด็ก

5.4 การจัดการเรียนการสอนด้วยหนังสือนิทาน

5.4.1 ประโยชน์ทฤษฎี การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มสาระใด มักจะมีทฤษฎีการสอนเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ เนื่องจากทฤษฎีทำให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจ และมีความเข้าใจกระจ่างเข้าใจในการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน เดอร์กิน (อ้างถึงใน สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ 2554 : 8) ได้แสดงทัศนะไว้ว่าประโยชน์ของทฤษฎีเป็นผลที่เกิดจากการนำทฤษฎีไปใช้ในการเรียนการสอนภาษา หากการใช้นั้นเป็นไปตามหลักการจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้สอนและผู้นำไปใช้ดังนี้

1. ทำให้ผู้สอนมีความกระตือรือร้นเข้าใจชัดเจนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเลือกสื่อ ตลอดจนวิธีการวัดผลและประเมินผลได้เหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน ผลที่ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. ทำให้ผู้สอนมีความมั่นใจในการดำเนินงานเพราะมีทฤษฎีที่ศึกษาชี้แนะมีคำอธิบายชัดเจนถึงแนวทางในการปฏิบัติ ทำให้ผู้สอนดำเนินการด้วยความมั่นใจดังเช่นทฤษฎีของธอร์นไค์ในข้อ “กฎแห่งการฝึกหัด” ได้อธิบายไว้ว่าต้องฝึกซ้ำหลายครั้งก็เกิดความคล่องแคล่ว

3. ช่วยให้ผู้สอนสามารถตัดสินใจเลือกวิธีสอนได้ถูกต้องด้วยการใช้ทฤษฎีเป็นพื้นฐานในการทดลองใช้วิธีสอน 2 วิธีหรืออาจมากกว่า 2 วิธีเพื่อเลือกวิธีที่ดีและเหมาะสมกับผู้เรียนตามระดับชั้นที่ต้องการ

4. ช่วยให้ผู้สอนสามารถตอบปัญหาซึ่งเป็นข้อสงสัยที่เกิดขึ้นในขณะดำเนินการใช้ทฤษฎีช่วยให้ความกระจ่างนำไปสู่การทดลอง ดังเช่นข้อสงสัยที่ว่า “สิ่งแวดล้อมในห้องเรียนมีผลต่อการเรียนภาษาหรือไม่” ทฤษฎีสิ่งแวดล้อม โดยแฮร์ริชและฮอดเกส ได้อธิบายไว้ว่าสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนมีผลต่อการเรียนของผู้เรียน ดังนั้นในชั้นเรียนควรมีสื่อการอ่านประเภทต่าง ๆ หนังสือที่ตรงกับความสนใจ บัตรคำ แผนภาพคิดไว้มตามบอร์ดให้ผู้เรียนได้พบเห็นอยู่เสมอ จะช่วยให้ผู้เรียนซึมซับคำต่าง ๆ ผ่านสายตาอยู่เสมอ

5. ใช้ทฤษฎีเป็นพื้นฐานสำหรับการตั้งสมมติฐานของผู้สอนหรือผู้วิจัยเพื่อทำการทดลองค้นหาคำตอบตามที่ต้องการ

5.4.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษา

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2554: 14) ได้เสนอทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

1. ทฤษฎีวิเคราะห์พิจารณา เป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นความเข้มแข็งของนโยบายการอ่านมุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำไปพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม มุ่งการเข้าใจ รู้ความหมายทั้งตรงและทางนัย เน้นการเข้าใจและเห็นใจผู้อื่นยากไร้ที่อาศัยอยู่บนโลก

2. ทฤษฎีสกิล เป็นทฤษฎีที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่

3. ทฤษฎีปฏิบัติการเกี่ยวกับหนังสือเรียน เป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นหลักการอ่านจากบนไปล่าง จากล่างไปบน และปฏิบัติการปฏิสัมพันธ์คือทั้งบน-ล่าง และล่าง-บนพร้อมกัน

4. ทฤษฎีการติดต่อระหว่างผู้รับสารกับสารที่รับเป็นทฤษฎีที่เน้นการเข้าใจความหมายด้วยการใช้บริบทใกล้เคียง ช่วยให้เข้าใจความหมายของคำ ประโยค ข้อความและเนื้อเรื่อง

จากทฤษฎีข้างต้นผู้วิจัยได้เลือกทฤษฎีปฏิบัติการเกี่ยวกับหนังสือเรียนสู่การเรียนการสอนภาษาไทย โดยเลือกการปฏิบัติจากบน-ล่าง (Top-Down Processing) เนื่องจากทฤษฎีดังกล่าวสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หนังสือนิทานเป็นสื่อ

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2554 : หน่วยที่ 2 หน้า 25-26) กล่าวถึงทฤษฎีปฏิบัติการเกี่ยวกับหนังสือเรียนสู่การเรียนการสอนภาษาไทย ดังนี้

ทฤษฎีปฏิบัติการเกี่ยวกับหนังสือเรียน จะเน้นบทเรียนจากหนังสือเรียนเป็นหลักในการดำเนินกิจกรรมเพราะหนังสือเรียนเป็นสื่อการเรียนสำคัญที่ผู้เขียนสร้างขึ้นให้สอดคล้องกับหลักสูตร ดังนั้นการนำทฤษฎีนี้มาใช้จึงต้องพิจารณาความยากง่ายของเนื้อหาในหนังสือเรียน คำศัพท์ทางวิชาการ ความถูกต้องของเนื้อหาเป็นหลัก ด้วยเหตุที่ทฤษฎีนี้แบ่งเป็นทฤษฎีย่อย 2 ทฤษฎี จึงต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับความยากง่ายของบทเรียน อย่างไรก็ตามแม้วิธีการในแต่ละทฤษฎีจะแตกต่างกันแต่ก็มีจุดประสงค์ตรงกันคือมุ่งให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนและสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้อง ทฤษฎีปฏิบัติการเกี่ยวกับหนังสือเรียนมีหลักปฏิบัติตามทฤษฎีย่อย ดังนี้

1. การปฏิบัติการจากบน-ล่าง (Top-Down Processing) ทฤษฎีนี้มี

วัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนอ่านจากบนไปล่าง ด้วยการอ่านจับใจความเนื้อหาให้เข้าใจก่อนแล้วจึงศึกษาความหมายของคำศัพท์ในภายหลัง ในการใช้ทฤษฎีนี้จะยึดหลักดังนี้

1) เนื้อหาในบทเรียนมีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียนที่มี

ความสามารถในการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลางบุคคลทั่วไปสามารถอ่านเข้าใจ มีคำยากในบทเรียนไม่เกินร้อยละ 20 มีคำที่มีความหมายเป็นนัยน้อยมาก

2) เป็นเรื่องที่ให้ความรู้แก่บุคคลทั่วไป

3) ใช้วิธีอ่านปกติไม่จำเป็นต้องอ่านทุกถ้อยคำ

4) ใช้ร่วมกับทักษะอื่น ๆ ไม่ใช่เฉพาะการอ่านแต่เพียงอย่างเดียวใช้

ร่วมกับการอภิปรายการฟังและการเขียน

กิจกรรมการเรียนการสอน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้การปฏิบัติการ บน-ล่าง มีลำดับขั้นดังนี้

1) ให้ผู้เรียนอ่านบทเรียน ในขณะที่อ่านให้ค้นหาประเด็นสำคัญของแต่ละย่อหน้า เมื่ออ่านจบให้อภิปรายร่วมกันเพื่อช่วยกันบอกประเด็นสำคัญ

2) ให้ผู้เรียนอ่านซ้ำตั้งแต่ต้นจนจบ เพื่อค้นหาคำยากแล้วช่วยกันบอกความหมาย โดยผู้สอนให้ผู้เรียนเปิดพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เพื่อตรวจสอบความหมายที่ถูกต้อง

3) ให้ผู้เรียนอ่านทบทวนอีกครั้ง พร้อมทั้งบันทึกประเด็นสำคัญลงในสมุด

2. การปฏิบัติการจากล่าง-บน (Down - Top Processing) ทฤษฎีนี้มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนอ่านจากล่างไปบน ด้วยการอ่านสำรวจคำยากหรือเป็นคำศัพท์แล้วค้นหาความหมายของแต่ละคำจนเข้าใจถูกต้องแล้วจึงอ่านเนื้อเรื่องอย่างละเอียดเพื่อค้นหาประเด็นสำคัญในการใช้ทฤษฎีนี้จะยึดหลักดังนี้

- 1) เนื้อหาในบทเรียนมีความยากประกอบด้วยคำศัพท์ทางวิชาการ ร้อยละ 40-50 มีการใช้คำที่มีความหมายเป็นนัยซึ่งผู้อ่านต้องใช้การตีความและแปลความ
- 2) เป็นเรื่องที่ให้ความรู้เฉพาะวิชา มีคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องทางด้านวิชาการเฉพาะสาขา
- 3) ใช้วิธีอ่านละเอียดเพื่อเข้าใจความหมายในทางตรงและทางนัย
- 4) ใช้การอ่านควบคู่กับการอภิปรายเพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้อง
- 5) ใช้การอ่านควบคู่กับการเขียนเพื่อเป็นการเขียนสรุปความและเขียนวิจารณ์แสดงความคิดเห็นเหตุผล

กิจกรรมการเรียนการสอน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้การปฏิบัติการ ล่าง-บน มีลำดับขั้นดังนี้

- 1) ให้ผู้เรียนอ่านสำรวจคำยากที่ปรากฏในเรื่อง โดยสังเกตเฉพาะคำยากหรือคำศัพท์ที่ไม่เข้าใจความหมาย ผู้สอนให้ผู้เรียนออกไปเขียนคำเหล่านั้นบนกระดานดำ
- 2) ช่วยกันค้นหาความหมายของคำที่เขียนไว้บนกระดานดำด้วยการเปิดพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 แล้วจดบันทึกความหมายของคำยากเหล่านั้นลงในสมุด
- 3) ผู้สอนอ่านออกเสียงร้อยแก้วให้ผู้เรียนฟังโดยให้ผู้เรียนสังเกตทุกคำที่ผู้สอนอ่านมีคำใดที่ยังไม่เข้าใจความหมายจะได้อภิปรายเพิ่มเติม
- 4) ผู้สอนอ่านออกเสียงเป็นทำนองเสนาะให้ผู้เรียนฟังและสังเกตวิธีอ่านต่อจากนั้นจึงให้ผู้เรียนอ่านพร้อมกัน และฝึกอ่านเป็นรายบุคคลเพื่อความคล่องแคล่ว
- 5) ให้ผู้เรียนอ่านในใจอย่างละเอียดแล้วอภิปรายร่วมกันถึงความหมายในแต่ละย่อหน้าแล้วบันทึกลงสมุด

6) ช่วยกันบอกแนวคิดของเรื่อง

3. การปฏิบัติการปฏิสัมพันธ์ (Interactive Processing) การปฏิบัติการปฏิสัมพันธ์เกิดจากการนำทฤษฎีการปฏิบัติการบน-ล่าง และล่าง-บน มาบูรณาการใช้ร่วมกัน โดยอ่านเนื้อหาในบทเรียนพร้อมทั้งค้นหาความหมายของคำยาก หลักในการดำเนินงานมีดังนี้

- 1) เนื้อหาในบทเรียนมีคำศัพท์ปะปนบ้างประมาณร้อยละ 30-40 เนื้อหาไม่ยากจนเกินไป แต่ไม่ง่ายพอที่ใช้การปฏิบัติการบน-ล่างในการอ่าน
- 2) ใช้วิธีอ่านละเอียดเพื่อเข้าใจเนื้อเรื่องและเพื่อสังเกตคำที่มีความหมายเป็นนัย

3) อ่านละเอียดควบคู่กับการหาความหมายของคำยาก

4) ใช้การอ่านบูรณาการกับทักษะอื่น ๆ ได้แก่ ฟัง พูด เขียน และดู

กิจกรรมการเรียนการสอน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้การปฏิสัมพันธ์ มีลำดับขั้นดังนี้

- 1) ให้ผู้เรียนอ่านเนื้อเรื่องโดยละเอียดในขณะที่อ่านพบคำศัพท์หรือคำยากที่ไม่เข้าใจความหมายให้จดบันทึกคำและค้นหาความหมายจากพจนานุกรม แล้วจดบันทึกความหมายนั้นไว้ ปฏิบัติเช่นนี้ตั้งแต่เริ่มอ่านจนกระทั่งอ่านจบ
- 2) ช่วยกันหาข้อสรุปเนื้อเรื่อง ประเด็นสำคัญของเรื่อง คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่านเรื่อง

3) เขียนข้อสรุปของเนื้อเรื่องลงในสมุด เลือกคำศัพท์หรือคำยากที่หาความหมายไว้ประมาณ 6-10 คำ แล้วนำไปแต่งเป็นเรื่องใหม่ความยาวประมาณ 10-15 บรรทัด

5.5 คุณค่าและประโยชน์ของนิทานที่มีต่อการเรียนการสอน

นิทานเป็นสิ่งที่เด็กชื่นชอบ อยากฟัง อยากอ่าน และสนใจอยากรู้ การจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก โดยใช้นิทานเป็นสื่อเป็นสิ่งที่ดี เพราะธรรมชาติของการเรียนรู้ของคนเราจะให้ประสบผลดีนั้น ย่อมมาจากความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนเอง

ลอเรน เบอร์โรช (Loren Boroch, 1972 อ้างถึงใน อัจจง ชุมสาย ณ อยุธยา และคณะ 2540 : 30 – 78) กล่าวเสนอแนะวิธีการสอนโดยการใช้นิทานว่า ต้องพิจารณาให้รอบคอบว่านิทานมีความเหมาะสมกับวัย และความสนใจของเด็ก มีเนื้อเรื่องง่าย ๆ แต่น่าสนใจ มีการติดตามผล ครูควรตั้งคำถามและร่วมกันอภิปรายความหมายที่แฝงในนิทาน และอาจให้เด็กแสดงบทบาทสมมุติ วาดภาพจากเรื่องราว ระบายสีจากเรื่องราว วิเคราะห์นิสัยของตัวละครและลำดับเหตุการณ์ในนิทาน

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540: 190) ได้กล่าวถึงวิธีสอนโดยใช้นิทานว่าควรเริ่มด้วยการสร้างความสนใจให้แก่เด็กก่อน ใช้เวลาให้เหมาะสม ควรมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน ความยาวของเรื่องไม่ยาวเกินไปจนทำให้เกิดความสับสน เน้นความสำคัญของเรื่องให้ชัดเจน ควรเน้นตัวสำคัญของเรื่องมากกว่าตัวประกอบ ควรใช้ภาษาที่เหมาะสมกับเด็ก สรุปการใช้นิทานโดยเรียกจุดสนใจของนักเรียน อาจใช้คำพังเพย คำคม สุภาษิตต่าง ๆ ที่ชี้ให้เห็นถึงคุณและโทษของการกระทำตามท้องเรื่อง และเน้นการนำข้อคิดไปใช้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

จิราพรรณ ยี่หระ (2552: 31) กล่าวว่า การสอนโดยใช้นิทานจะทำให้ให้นักเรียนมีความสนใจในการอ่าน เกิดความเพลิดเพลิน และได้รับความรู้ในหลายด้าน เช่น ครูผู้สอนสามารถฝึกให้นักเรียนอ่านสรุปใจความสำคัญ วิเคราะห์เหตุการณ์ ลักษณะของตัวละคร องค์ประกอบข้อคิดในนิทาน ครูตั้งคำถามและนักเรียนตอบคำถาม ร่วมกันสรุปอภิปรายหลังการอ่านนิทาน นอกจากนั้นนิทานสอดแทรกวัฒนธรรมประเพณีได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม การใช้จินตนาการ และการพัฒนาทักษะทางภาษาของนักเรียน ได้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่าการสอนโดยใช้นิทานทำให้นักเรียนมีความสนใจในการอ่าน เกิดจินตนาการ ความเพลิดเพลิน และได้รับความรู้ในหลายด้าน เช่นการสรุปใจความสำคัญ วิเคราะห์เหตุการณ์และลักษณะของตัวละคร ข้อคิดในนิทาน วัฒนธรรมประเพณี ได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการพัฒนาทักษะทางภาษาของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

6. การทดสอบประสิทธิภาพของหนังสือนิทาน

การทดสอบประสิทธิภาพเป็นกระบวนการประกันประสิทธิภาพของสื่อที่ใช้จัดการเรียนการสอน ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาครอบคลุม (1) ความหมายของการทดสอบประสิทธิภาพ (2) ความจำเป็นของการทดสอบประสิทธิภาพ (3) ขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพ (4) เกณฑ์การทดสอบประสิทธิภาพ (5) วิธีการทดสอบประสิทธิภาพ

6.1 ความหมายของการทดสอบประสิทธิภาพ

การทดสอบประสิทธิภาพ หมายถึง การตรวจสอบหาคุณภาพของชุดการสอน ว่ามีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และสุดา สิ้นสกุล 2520: 134)

6.2 ความจำเป็นของการหาประสิทธิภาพ

ในการผลิตระบบการดำเนินงานทุกประเภทจำเป็นต้องมีการตรวจสอบระบบนั้นๆ เพื่อเป็นการประกันว่ามีระบบประสิทธิภาพจริงตามที่มุ่งหวังด้วยเหตุผลดังนี้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และสุดา ลินสกุล 2520: 135)

6.2.1 สำหรับหน่วยงานที่ผลิตสื่อการเรียนการสอน เป็นการประกันคุณภาพของชุดการสอนว่าอยู่ในขั้นสูง เหมาะสมที่จะลงทุนผลิตออกมา ก่อนที่จะสิ้นเปลืองทั้งเวลา แรงงาน และเงินทอง

6.2.2 สำหรับผู้ใช้สื่อการเรียนการสอน เป็นการสร้างความมั่นใจว่าชุดการสอนนั้นมีประสิทธิภาพ ช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้จริง เป็นการช่วยให้ครูได้ใช้ชุดการสอนที่มีคุณค่าทางการสอนจริงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

6.2.3 สำหรับผู้ผลิตสื่อการเรียนการสอน การทดสอบประสิทธิภาพทำให้ผู้ผลิตมั่นใจว่าเนื้อหาสาระที่ผลิตมีความเหมาะสม ง่ายต่อการเข้าใจและประหยัดแรงสมอง แรงงาน เวลา และเงินทองในการเตรียมต้นแบบ

โดยสรุป การทดสอบหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอน เป็นการประกันคุณภาพของสื่อว่ามีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มั่นใจได้ว่าสื่อมีเนื้อหาสาระเหมาะสม ง่ายต่อการเข้าใจ อีกทั้งช่วยลดความสิ้นเปลืองทั้งเวลา แรงงานและเงินทอง

6.3 ขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพ

การทดสอบประสิทธิภาพสื่อการเรียนการสอนเกิดขึ้นหลังจากการผลิตต้นแบบสื่อการเรียนการสอน ซึ่งการทดสอบหาประสิทธิภาพสามารถจำแนกออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นทดลองใช้เบื้องต้น และขั้นทดลองใช้จริง (วาสนา ทวีกุลทรัพย์ 2544 : 203-204)

6.3.1 ขั้นทดลองใช้เบื้องต้น เป็นขั้นการนำสื่อไปทดลองใช้กับตัวนักเรียนที่เป็นตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย

6.3.2 ขั้นทดลองใช้จริง เป็นการนำชุดการสอนที่ได้ปรับปรุงเกณฑ์แล้วนำไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง คือในห้องเรียนช่วงระยะหนึ่ง เช่น 1 ภาคการศึกษา 1 ปีการศึกษา กับโรงเรียนจำนวนหนึ่งทำการเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้วปรับปรุงเพื่อให้พร้อมที่จะนำไปจัดพิมพ์เผยแพร่

โดยสรุป การทดสอบประสิทธิภาพสื่อการเรียนการสอนจำแนกออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นการทดลองใช้เบื้องต้น และ (2) ขั้นทดลองใช้จริง เป็นการนำสื่อที่ได้รับการปรับปรุงแล้วมาทดลองใช้กับสถานการณ์จริง คือ ทดลองใช้กับนักเรียนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

7. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

7.1 ความหมายของความพึงพอใจ

มีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจ ไว้หลายท่าน ดังนี้

Morse (1955: 27) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถผ่อนคลายความเครียด ของผู้ที่ทำงานให้ลดน้อยลง ถ้าเกิดความเครียดมากจะทำให้เกิดความไม่พอใจในการทำงาน และความเครียดนี้ มีผลมาจากความต้องการของมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีความต้องการมาก จะเกิดปฏิกิริยาเรียกร้องหาวิธีตอบสนองความเครียดก็จะลดน้อยลง หรือหมดไป ความพึงพอใจก็จะมากขึ้น

สมศักดิ์ คงเที่ยงและอัญชลี โพธิ์ทอง (2542: 278 – 279) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นผลรวมของความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับระดับความชอบหรือไม่ชอบต่อสภาพต่างๆ เป็นผลของทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่าง ๆ และเป็นผลมาจากการปฏิบัติงานที่ดีและสำเร็จจนเกิดเป็นความภูมิใจและได้ผลตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ ตามที่หวังไว้ต่อสภาพต่าง ๆ

ศุภสิริ โสมาเกตุ (2544: 49) ได้สรุปความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติของบุคคล ที่มีต่อการทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก ดังนั้น ความพึงพอใจในการเรียน จึงหมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบใจในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนและต้องการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ โดยที่ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนและด้านการวัดและประเมินผล

ชลนิชา เลิศนพคุณวงศ์ (2553: 43) ได้สรุปความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจหมายถึงความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อการทำงานหรือปฏิบัติกิจกรรม เกี่ยวกับระดับความชอบหรือไม่ชอบต่อสภาพต่าง ๆ อาจมาจากผลการปฏิบัติงานที่ดีและสำเร็จจนเกิดเป็นความภูมิใจต่อการร่วมกิจกรรม

สรุปได้ว่าความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดในเชิงบวก ความรู้สึกชอบ และมีความสุข เมื่อได้ปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ และความพึงพอใจของนักเรียน คือ ความรู้สึกชอบพอใจ และมีความรู้สึกที่ดีที่ได้เรียนและได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียน

8. การวัดพัฒนาการ (growth measurement)

การวัดพัฒนาการ เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า การวัดการเปลี่ยนแปลง (change measurement) เป็นศาสตร์การวัดที่ได้รับการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง ช่วงที่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างแพร่หลาย การวัดและวิเคราะห์คะแนนพัฒนาการมีหลายวิธี การแปลคะแนนพัฒนาการ จึงขึ้นกับลักษณะการวัดและวิเคราะห์ ตั้งแต่การวิเคราะห์อย่างง่ายจนถึงการใช้สถิติขั้นสูง

8.1 ความหมายของคะแนนพัฒนาการ

คะแนน (score) คือ ค่าที่เป็นตัวเลขจากการวัดพฤติกรรมของผู้เรียน เช่น ความรู้ การปฏิบัติ การให้เหตุผล คุณธรรม ทักษะกระบวนการและค่านิยมอันพึงประสงค์ เป็นต้น

คะแนนพัฒนาการ (growth score) คือ ค่าที่เป็นตัวเลขจากการเปรียบเทียบผลการวัดพฤติกรรมของผู้เรียนตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป การวัดพัฒนาการของผู้เรียน เป็นกระบวนการที่ผู้สอนต้องดำเนินการได้ตั้งแต่ก่อนเรียน ในช่วงระหว่างเรียนและเมื่อสิ้นสุดการเรียน ผลจากการวัดบอกละเอียดถึงความสามารถที่เพิ่มขึ้นของผู้เรียน การวัดพัฒนาการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ต้องประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 2 ประการ คือ เป็นการวัดพฤติกรรมเดียวกันของผู้เรียนคนเดิมและเป็นการวัดต่อเนื่องในแต่ละช่วงเวลา เช่น การวัดผลคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นการวัดพัฒนาการ 2 ครั้ง หากวัดเดือนละครั้งติดต่อกัน 4 เดือน เป็นการวัดพัฒนาการ 4 ครั้ง

8.2 วิธีการวัดและการแปลผลคะแนนพัฒนาการ

การแปลผลคะแนนพัฒนาการขึ้นอยู่กับวิธีการวัดและวิเคราะห์คะแนนพัฒนาการ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ทั้งรูปแบบการวิเคราะห์อย่างง่ายกับคะแนนการวัด (observed score) จนถึงวิเคราะห์ขั้นสูงกับคะแนนจริง (true score) ในที่นี้ จะเสนอวิธีวัดที่ทำได้ง่ายและเข้าใจง่ายจากคะแนนการวัดได้แก่ วิธีการวัดความแตกต่างระหว่างคะแนนการสอบ วิธีวัดคะแนนการเปลี่ยนแปลงสัมพัทธ์ และวิธีวัดอัตราพัฒนาการ ซึ่งมีวิธีวัดดังนี้ (วิรัช วรรณรัตน์ และสมถวิล วิจิตรวรรณ 2551 : 438-441)

8.2.1 วิธีการวัดคะแนนความแตกต่าง (Difference score) วิธีนี้ได้จากคะแนนการวัด 2 ครั้ง คือ ก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นวิธีพื้นฐานทั่วไปในคะแนนพัฒนาการ โดยมีแนวคิดที่ว่าคะแนนครั้งหลัง เปลี่ยนไปจากครั้งแรก เป็นวิธีที่คำนวณง่ายและใช้อย่างแพร่หลาย

8.2.2 วิธีวัดคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ (Relative score) วิธีนี้ได้จากคะแนนการวัด 2 ครั้ง คือ คะแนนครั้งแรกและครั้งหลัง โดย ศิริชัย กาญจนวาสี (2532 อ้างอิงจาก สมถวิล วิจิตรวรรณ 2543) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการหาคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์จากสัดส่วนของผลต่างระหว่าง

คะแนนจากการวัด 2 ครั้งกับผลต่างระหว่างคะแนนเดิมกับคะแนนวัดครั้งแรก สำหรับการคูณอัตราส่วนด้วย 100 เพื่อให้ค่าที่ได้เป็นทศนิยม

8.2.3 วิธีวัดอัตราพัฒนาการ (growth rate) การหาอัตราพัฒนาการ เป็นการวิเคราะห์จากคะแนนการวัดพฤติกรรมเดียวกันของผู้เรียนคนเดิม เครื่องมือวัดควรเป็นฉบับเดิมมากกว่า 2 ครั้ง หรือแบบวัดคู่ขนาน หลักการของวิธีนี้คือ การหาค่าเฉลี่ยของคะแนนความแตกต่างระหว่างครั้ง

จากความหมายและวิธีการวัดอัตราพัฒนาการดังกล่าวผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการวัดพัฒนาการจาก วิธีการวัดคะแนนความแตกต่าง และวิธีวัดอัตราพัฒนาการจากคะแนนการวัดมากกว่า 2 ครั้ง การหาอัตราพัฒนาการ เป็นการวิเคราะห์จากการวัดพฤติกรรมเดียวกันของผู้เรียนคนเดิมหลายครั้ง

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นภา คำบุญลือ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการใช้นิทานเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้นิทานเป็นสื่อของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการใช้นิทานเป็นสื่อ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนโดยใช้นิทานเป็นสื่อ

บุญช่วย สังข์ศิริ (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน โดยใช้นิทานธรรมะเป็นสื่อการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์1)เพื่อเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ก่อนเรียนและหลังเรียน และ 2) ศึกษาความก้าวหน้าในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน มีคะแนนเฉลี่ยวัดผลหลังเรียน 25.0 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยวัดผลก่อนเรียน 20.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 และความก้าวหน้าในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนระหว่างเรียนมีความก้าวหน้าสูงขึ้นทุกแผน โดยมีอัตราพัฒนาการเฉลี่ย 8.44 คะแนนต่อคน

พัชรี ครุฑเมือง (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้หนังสือนิทาน ร้อยกรอง เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์การอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนภาษาไทยก่อนเรียนและหลังเรียน 2) ศึกษาอัตราพัฒนาการในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนภาษาไทย 3) ศึกษา

ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสือนิทานร้อยกรองเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนภาษาไทย พบว่า 1) นักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสือนิทานร้อยกรอง มีความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนมีอัตราพัฒนาการในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนภาษาไทยระหว่างเรียนสูงขึ้น 3) นักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสือนิทานร้อยกรองมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

สุภาพร ขวัญเกษม (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนภาษาไทย โดยใช้กรณีศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนระเวียงจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 30 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนภาษาไทยโดยใช้กรณีศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียน 2) ศึกษาอัตราพัฒนาการในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนภาษาไทย 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กรณีศึกษา พบว่า 1) นักเรียนที่เรียนโดยใช้กรณีศึกษา มีความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนมีอัตราพัฒนาการในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนภาษาไทยระหว่างเรียนสูงขึ้น 3) นักเรียนที่เรียนโดยใช้กรณีศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

จิราพรณ ยี่หว่า (2552: บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอมรญาติสมาคม จังหวัดราชบุรี โดยใช้หนังสือนิทานคุณธรรม กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนจำนวน 35 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนภาษาไทยโดยใช้หนังสือนิทานชาดกคุณธรรมก่อนเรียนและหลังเรียน 2) ศึกษาอัตราพัฒนาการในการอ่าน จับใจความ 3) ศึกษาคุณธรรมหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสือนิทานคุณธรรม พบว่า 1) ทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์ และเขียนภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) อัตราพัฒนาการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนภาษาไทยของนักเรียน เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 0.48 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน และ 3) คุณธรรมหลังเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก

สุกัญญา วันชนะ (2553: 69-71) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทย โดยใช้หนังสือนิทานชาดกคำกลอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาไทยโดยใช้หนังสือนิทานชาดกคำกลอนก่อนเรียนและหลังเรียน 2) ศึกษาอัตราพัฒนาการในการอ่าน จับใจความ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสือนิทานชาดกคำกลอน พบว่า

1) นักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสือนิทานชาดกคำกลอนมีความสามารถในการอ่านจับใจความสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนมีอัตราพัฒนาการในการอ่านจับใจความสูงขึ้น 3) นักเรียนที่เรียนโดยหนังสือนิทานชาดกคำกลอนมีความพึงพอใจในระดับดีมาก

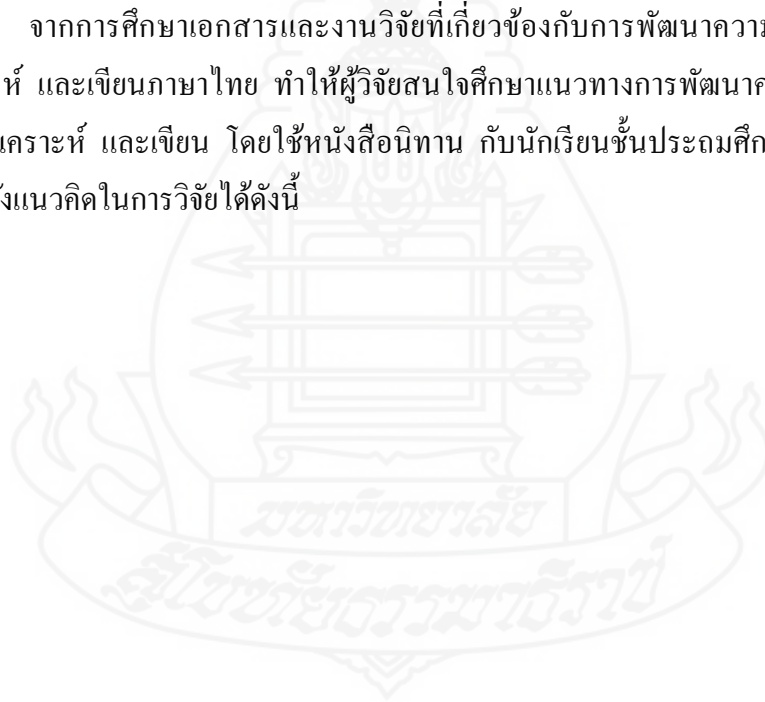
อิสระ ขอนบุรี (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมนิทานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมนิทานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2) เพื่อทดลองใช้ชุดกิจกรรมนิทานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนหลังใช้ชุดกิจกรรมนิทานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม พบว่า 1) ชุดกิจกรรมนิทานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าประสิทธิภาพรวมเท่ากับ 83.24/85.32 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด 2) ผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมนิทานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบด้านความมีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์สุจริต นักเรียนนักเรียนมีพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์สุจริต หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยด้วยการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนหลังใช้ชุดกิจกรรมนิทานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด

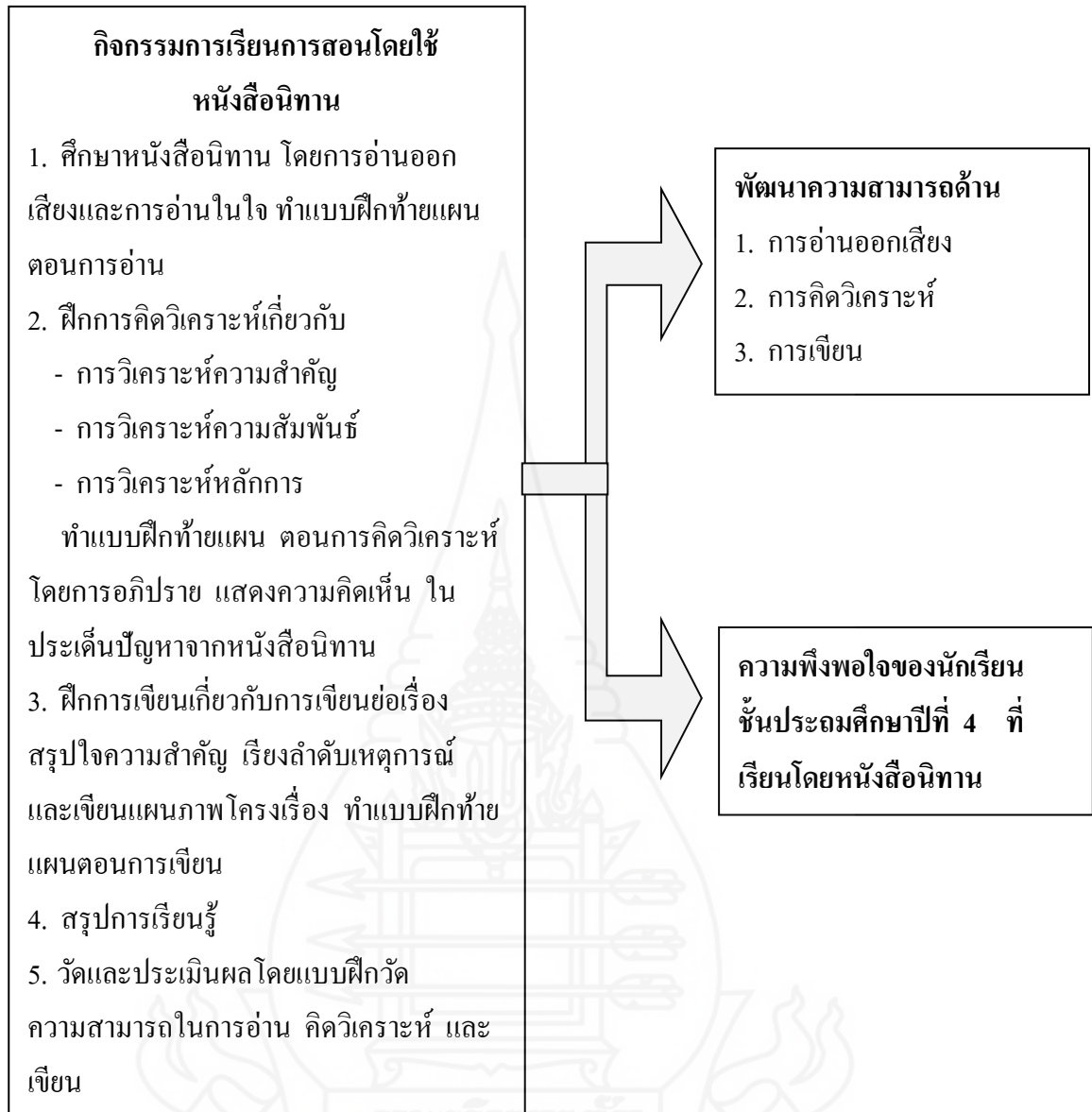
ปารณา พลศรี (2552: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ผลการสอนโดยใช้หนังสือนิทานที่มีต่อเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการสอนโดยใช้หนังสือนิทาน ทั้งภาพรวมและรายด้าน 2) เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนโดยใช้หนังสือนิทานกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ ทั้งภาพรวมและรายด้าน 3) เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนโดยใช้หนังสือนิทานกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ ทั้งภาพรวมและรายด้าน พบว่า 1) การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน ที่ได้รับการสอนโดยใช้หนังสือนิทานก่อนและหลังสอนในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในรายด้าน ด้านความมีวินัย ด้านความซื่อสัตย์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน 2) การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน ที่ได้รับการสอนแบบปกติก่อนและหลังสอนในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในรายด้าน ด้านความเมตตากรุณา มีความแตกต่าง

กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน 3) การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังสอนที่ได้รับการสอนโดยใช้หนังสือนิทานกับการสอนแบบปกติในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในรายด้านด้านความมีวินัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

สิตวรรณ โคดคารา (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ผลการใช้ภาพยกระดับประกอบการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมจริยธรรมด้านความเสียสละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างภาพยกระดับประกอบการเล่านิทานและศึกษาผลการใช้ภาพยกระดับประกอบการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมจริยธรรมด้านความเสียสละของนักเรียน พบว่า ภาพยกระดับประกอบการเล่านิทานมีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.11/81.33 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพของภาพยกระดับอยู่ในระดับดีมาก และนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเล่านิทานแบบใช้ภาพยกระดับมีจริยธรรมด้านความเสียสละภายหลังการทดลองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเล่านิทานแบบปกติ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนภาษาไทย ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน โดยใช้หนังสือนิทาน กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยสรุปเป็นแผนผังแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย